

Biuletyn

informacyjny

9/2016

Afrykański pomór świń
Podstawowe fakty i informacje

Nowe formy pomocy państwa

Przekaż gospodarstwo, otrzymasz wsparcie
ARiMR rozpoczęła przyjmowanie wniosków

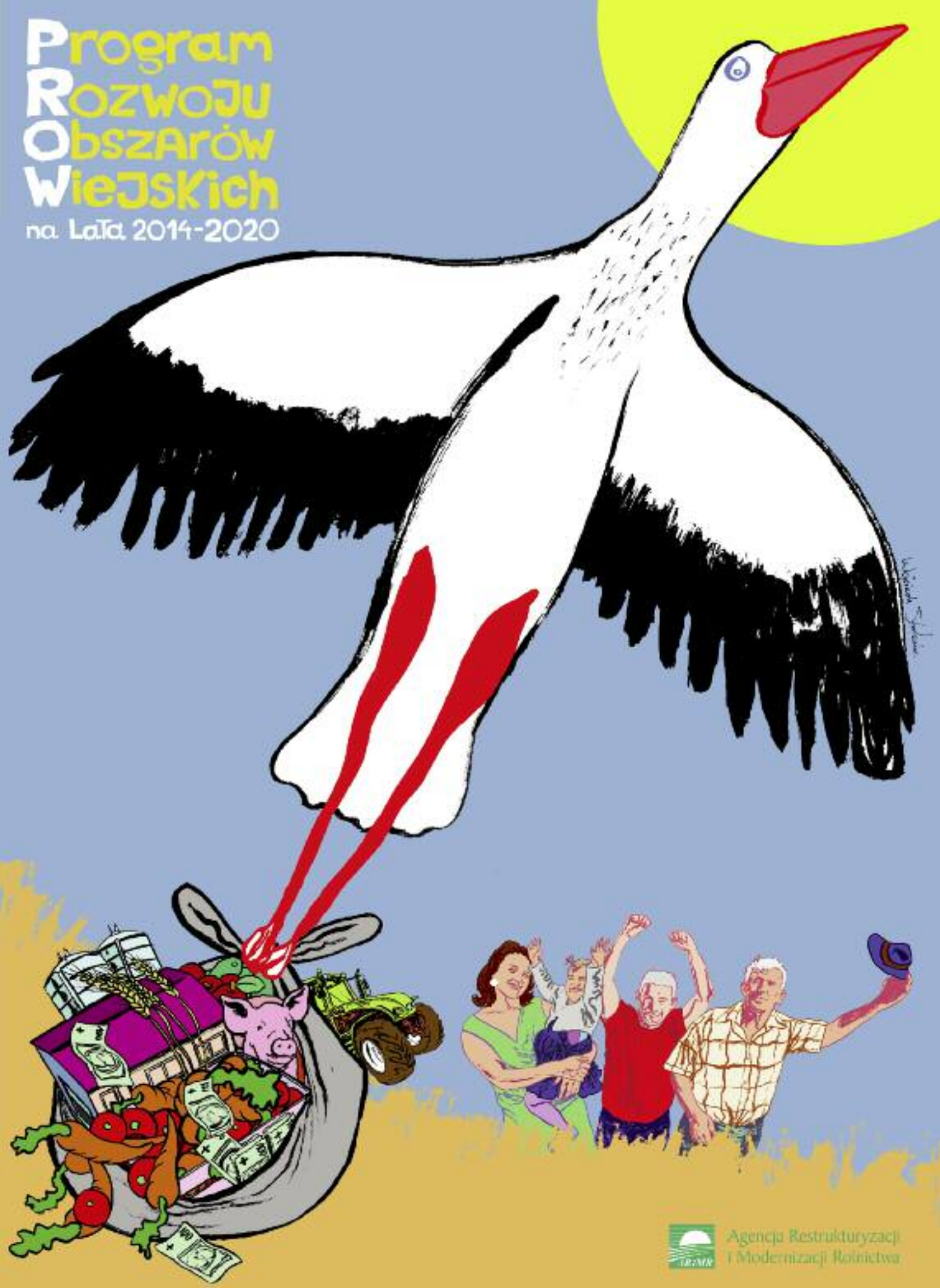
Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

na lata 2014-2020

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

W numerze:

MRiRW

Prosto z gabinetu	3
Afrykański pomór świń	5
Podstawowe fakty i informacje	
Nowe formy pomocy państwa	11
Chronimy polskich producentów	12
Projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, ustawy zmieniającej ustawę o funduszach promocji, ustawy o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.	
Zasady ustalania czynszu dzierżawnego	15
OZE dla obszarów wiejskich	17
Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich	23
w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	
Nowy rozdział w relacjach Polska-Kazachstan	26

ARiMR

Pomoc dla grup producentów rolnych	28
Przekaż gospodarstwo, otrzymasz wsparcie	31
ARiMR rozpoczęła przyjmowanie wniosków	
Listy już opublikowane	32
Modernizacja gospodarstw rolnych nabór w 2016 r. – listy określające kolejność przysługiwania pomocy zamieszczone na portalu ARiMR	
Nabór wniosków na „małe przetwórstwo”	33
Rusza kolejny nabór wniosków na wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój w ramach PROW 2014-2020	
Z pierwszej ręki	34

ARR

Owoce i warzywa w szkole	36
--------------------------	----

ANR

Święto Konia Arabskiego	38
-------------------------	----

Zdaniem ministra

Krzysztof Jurgiel, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Szanowni Państwo!

Za nami dość trudne żniwa. Częste opady deszczu spowodowały pogorszenie jakości ziarna. Tym bardziej dziękuję rolnikom za ich trud i wysiłek. Żniwa to zamknięcie cyklu produkcyjnego w rolnictwie. Dziękując za plony rolnicy już rozpoczynają prace na rzecz następnych zbiorów.

Przed nami wiele wyzwań. Jednym z największych jest zatrzymanie rozprzestrzeniania się wirusa ASF. Sierpniowe ogniska zostały zawinione przez człowieka, ale trzeba pamiętać, że podstawowym źródłem zarażenia są dziki. Niezbędne stały się specjalne rozwiązania. Powołany w sierpniu Międzyresortowy Zespół ds. ASF przygotował działania. Włączenie różnych służb i koordynacja ich funkcjonowania powinny wkrótce przynieść pożądane efekty. Sprawa ograniczenia skutków choroby jest niezwykle ważna z punktu widzenia gospodarczego.

Sytuacja jest nadzwyczajna i podejmujemy nadzwyczajne działania. Przygotowaliśmy specustawę o szczególnych rozwiązaniach związanych z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Na mój wniosek pani Premier zdecydowała, że zostanie także powołany pełnomocnik ds. łagodzenia skutków wystąpienia wirusa ASF.

Na obszarze ochronnym mamy około 600 tysięcy sztuk trzody chlewnej. Zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej, do 15 października br., z tego obszaru można wywozić świnie tylko do przerobu w temperaturze powyżej 80° C do specjalnie wyznaczonych przedsiębiorstw. Dlatego też

została przygotowana specustawa, aby zapewnić możliwości zagospodarowania produktów wyprodukowanych z mięsa świń wolnych od wirusa afrykańskiego pomoru świń. Będą to produkty najwyższej jakości.

Ustawa ma wyłączyć z procedur związanych z zamówieniami publicznymi zakupy produktów mięsnych dokonywane przez jednostki sektora finansów publicznych od podmiotów, które dostarczają produkty wyłącznie z mięsa wieprzowego pochodzącego od świń utrzymywanych co najmniej 3 miesiące przed ubojem w gospodarstwach rolnych położonych na obszarach objętych ograniczeniami w związku z ASF.

Przypominam też, że najważniejszymi środkami w zwalczaniu tej choroby jest likwidacja chowu trzody chlewnej w gospodarstwach nieprzestrzegających zasad bioasekuracji, zakaz handlu obwoźnego, zmniejszenie populacji dzików do 0,5 sztuki na km², a także skuteczny monitoring bierny, czyli zbieranie i utylizacja padłych dzików.

Międzyresortowy Zespół podjął uchwały, w których zobowiązują m.in. Ministra Środowiska do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia gęstości populacji dzików do poziomu co najwyżej 0,5 osobnika /km² w obwodzie łowieckim na obszarach, na których prowadzony jest sanitarny odstrzał dzików, a także do podjęcia współpracy z organami samorządu gminnego w zakresie tworzenia grzebówisk, w szczególności na obszarach występowania afrykańskiego pomoru świń oraz na obszarach zagrożonych rozprzestrzenieniem się tej choroby.

Zwracam jednak uwagę, że specjalne regulacje i ostryżenie kar to tylko dodatkowe środki. Niezbędna jest nasza świadomość o zagrożeniach. Przestrzegam przed nielegalnym obrotem trzodą chlewną, przed kupowaniem świń z nieznanego źródła. Gorąco apeluję o przypomnienie oraz stosowanie przepisów i zasad dotyczących bioasekuracji. Tylko rygorystyczne ich przestrzeganie pozwoli ograniczyć niebezpieczeństwo rozszerzenia występowania wirusa ASF.

Trzeba też pamiętać, że wirus ASF nie jest groźny dla ludzi.

Prosto z gabinetu

Opracowany został projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw.

Zasadnicze zmiany to przede wszystkim powierzenie wdrażania działań Transfer wiedzy i działalność informacyjna oraz Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania go-

spodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Określone zostaną zasady trybu konkurencyjnego wyboru wykonawców oraz kary administracyjne w przypadku niezastosowania tego trybu. Nowe przepisy pozwolą też na wprowadzenie w całym kraju jednolitych zasad wyboru operacji partnerów KSOW w drodze konkursów oraz uporządkowanie funkcjonowania KSOW w zakresie wyboru operacji partnerów KSOW w oparciu o przejrzyste warunki i kryteria.

Minister Krzysztof Jurgiel podpisał rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu *Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej* w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” objętego PROW 2014-2020. Pomoc finansowa w ramach tego poddziałania może być przyznana rolnikowi, małżonkowi rolnika

lub domownikowi gospodarstwa, którego wielkość ekonomiczna nie przekracza 15 000 euro, jak również beneficjentowi poddziałania „Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi” w ramach PROW 2014-2020. Pomoc przyznawana jest w postaci premii w wysokości 100 000 zł na realizację biznesplanu dotyczącego podjęcia działalności pozarolniczej.

Do konsultacji społecznych skierowany został projekt ustawy o Agencji Rozwoju Obszarów Wiejskich (AROW). Celem ustawy jest lepsze wykorzystanie zasobów i przyspieszenie realizacji zadań, poprawa współpracy i przepływu informacji dotyczących podmiotów działających w rolnictwie oraz udzielonej pomocy, a także zmniejszenie kosztów funkcjonowania instytucjonalnej obsługi rolnictwa.

AROW zostanie utworzona w miejsce ANR i ARR. Zasadniczo będzie wykonywała za-

dania dotychczas wykonywane przez obie agencje, z tym zastrzeżeniem, że zadania agencji płatniczej wykonywane dotychczas przez ARR zostaną przejęte przez ARiMR. Dzięki takiemu rozwiązaniu zostanie ograniczona, do jednej, liczba agencji płatniczych w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej funkcjonujących w Polsce. Takie rozwiązanie wymaga zmiany wielu ustaw, wobec tego wszelkie zmiany w obowiązujących przepisach oraz regulacje przejściowe i dostosowujące planuje się uregulować w odrębnej ustawie.

Na wniosek Ministra Rolnictwa Prezes Rady Ministrów powołał Międzyresortowy Zespół do spraw łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń. Do zadań Zespołu należy m. in.: monitorowanie, analizowanie bieżącej sytuacji oraz opracowywanie propozycji rozwiązań, w tym legislacyjnych, niezbędnych do zminimalizowania skutków spo-

łeczno-ekonomicznych związanych z występowaniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF). Powołany organ pomocniczy Rady Ministrów przygotowuje ponadto propozycje działań, jakie powinny być podjęte przez Policję, Inspekcję Transportu Drogowego, Inspekcję Weterynaryjną oraz Państwową Inspekcję Sanitarną, a także Służbę Celną, Straż Graniczną, Straż Leśną i Państwowe Gospodarstwa Leśne Lasy Państwowe.

Ministerstwo Rozwoju we współpracy z pozostałymi resortami przygotowało projekt Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – najważniejszego dokumentu wskazującego kierunki rozwoju Polski w perspektywie średniookresowej. Strategia ta przedstawia nowy model rozwoju, którego celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym. Ważne miejsce w tym dokumencie zajmuje rolnictwo i obszary wiejskie. Dokument

kładzie nacisk na włączenie w procesy rozwojowe wszystkich obszarów, w tym małych miast i obszarów wiejskich oraz zakłada, że korzyści ze wzrostu gospodarczego powinny być dostępne dla wszystkich, bez względu na miejsce zamieszkania. W ramach zespołu opracowującego dokument został powołany specjalny podkomitet do spraw monitoringu rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, który w swoich działaniach będzie uwzględniał zarówno zagadnienia finansowe, jak i gospodarcze.

Powstała Rada Rolnictwa Ekologicznego, która została powołana, jako organ pomocniczy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w celu utworzenia płaszczyzny dialogu pomiędzy Ministrem Rolnictwa a organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego i rynku żywności ekologicznej. W jej skład wcho-

dzi 30 przedstawicieli podmiotów i instytucji działających w sektorze rolnictwa ekologicznego, w tym: uczelni wyższych, instytutów, instytucji sprawujących nadzór nad produkcją ekologiczną, podmiotów doradczych, a także organizacji oraz związków zawodowych zrzeszających producentów ekologicznych.

Do konsultacji społecznych skierowany został projekt Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN* w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” objętego PROW 2014-2020.

Zmiana rozporządzenia ma na celu wprowadzenie uproszczeń dla beneficjentów tego instrumentu wsparcia, opracowanych

wspólnie przez instytucję zarządzającą i agencję płatniczą. W celu ułatwienia realizowania operacji, w tym najpełniejszego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ich realizację, proponuje się m.in. wprowadzenie zmiany, polegającej na umożliwieniu beneficjentom dokonania płatności za dostawy, usługi lub roboty budowlane, nie później niż do dnia złożenia wniosku o płatność lub usunięcia braków w tym wniosku, dokonanego w wyniku otrzymania z Agencji ponownego wezwania do ich usunięcia.

Weszła w życie nowelizacja ustawy o *kształtowaniu ustroju rolnego oraz o księgach wieczystych i hipotece* wprowadzająca ułatwienia w zaciągnięciu kredytu zabezpieczonego hipoteką na nieruchomości rolnej.

Nowe przepisy usuwają z ustawy o *księgach wieczystych i hipotece* przepis, w myśl którego suma hipoteki na nieruchomości rolnej nie mogła przewyższać wartości rynkowej tej nieruchomości. Przepis ten sprawiał, że banki powstrzymywały się od udzielania kredytów, których zabezpieczeniem miały być hipoteki ustanowione na nieruchomościach rolnych. Nowelizacja umożliwia kształtowanie sumy hipoteki na nieruchomości rolnej przez

strony umowy, bez ingerencji państwa.

Ponadto nowelizacja wyłącza spod stosowania ustawy o *kształtowaniu ustroju rolnego* nieruchomości rolne będące drogami wewnętrznymi. Ograniczenia w nabywaniu zakupu nieruchomości rolnych nie będą też dotyczyć zakupów dokonywanych przez parki narodowe na cele związane z ochroną przyrody.

Nowelizacja ogranicza też możliwość stosowania przez Agencję Nieruchomości Rolnych uprawnienia do nabycia udziałów i akcji w spółkach prawa handlowego m.in. w przypadku gdy nabywcami są osoby bliskie zbywcy, lub nabycie następuje w drodze dziedziczenia ustawowego.

Afrykański pomór świń

Podstawowe fakty i informacje

AFRYKAŃSKI POMÓR ŚWIŃ – INFORMACJE OGÓLNE

■ Czym jest afrykański pomór świń?

Afrykański pomór świń (African swine fever – ASF) to groźna, zakaźna i zaraźliwa choroba wirusowa świń domowych, świniodzików oraz dzików. W przypadku wystąpienia ASF w stadzie dochodzi do dużych spadków w produkcji: zakażenie przebiega powoli i obejmuje znaczny odsetek zwierząt w stadzie, przy czym śmiertelność zwierząt sięga nawet 100%.

Wystąpienie ASF skutkuje przede wszystkim narażeniem kraju na olbrzymie straty finansowe związane w pierwszej kolejności z kosztami związanymi ze zwalczaniem choroby w gospodarstwach gdzie zostanie stwierdzona (wiążącymi się m.in. z zabiciem zwierząt z zapowietrzonego stada i utylizacją ich zwłok, koniecznością przeprowadzenia oczyszczania i dezynfekcji oraz badań laboratoryjnych), jak również z drastycznym ograniczeniem możliwości sprzedaży i wywozu świń lub wieprzowiny zarówno w kraju jak i poza jego granice.

Bardzo ważną rolę w szybkim wykryciu i ostatecznie zwalczaniu ognisk ASF odgrywa szybka reakcja hodowców i lekarzy weterynarii opiekujących się stadem świń na pojawienie się objawów klinicznych (lub padnięć świń) oraz szybkie podjęcie przez służby weterynaryjne działań, mających na celu potwierdzenie lub wykluczenie choroby.

Świnie zakażone wirusem afrykańskiego pomoru świń często wykazują objawy chorobowe podobne do objawów innych chorób (gorączka, wybroczyny, apatia, poronienia, w stadzie mogą wystąpić padnięcia bez innych wyraźnych objawów) – dlatego w przypadku najmniejszego podejrzenia (lub nawet domniemania możliwości wystąpienia ASF w stadzie, przede wszystkim na obszarach, na których choroba występuje lub w sąsiedztwie tych obszarów) należy zgłosić podejrzenie ASF do właściwego powiatowego lekarza weterynarii celem umożliwienia pobrania próbek w kierunku wykluczenia ASF.

Świnie zakażone wirusem afrykańskiego pomoru świń często wykazują objawy chorobowe podobne do objawów innych chorób (gorączka, wybroczyny, apatia, poronienia, w stadzie mogą wystąpić padnięcia bez innych wyraźnych objawów) – dlatego w przypadku najmniejszego podejrzenia (lub nawet domniemania możliwości wystąpienia ASF w stadzie, przede wszystkim na obszarach, na których choroba występuje lub w sąsiedztwie tych obszarów) należy zgłosić podejrzenie ASF do właściwego powiatowego lekarza weterynarii celem umożliwienia pobrania próbek w kierunku wykluczenia ASF.

■ Czym jest wywołany afrykański pomór świń?

Chorobę nazywaną afrykańskim pomorem świń (ASF – z angielskiego African swine fever) wywołuje wirus afrykańskiego pomoru świń (ASFV).

■ Czy afrykański pomór świń zagraża ludziom?

Nie. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie wirusem ASF.

■ Czy afrykański pomór świń zagraża zwierzętom innym niż świnie, dziki i świniodziki?

Nie. Wszystkie inne gatunki zwierząt nie są wrażliwe na zakażenie wirusem ASF.

■ Kiedy i w jakich okolicznościach stwierdzono ASF w Polsce?

Afrykański pomór świń został stwierdzony w Polsce po raz pierwszy w historii w lutym 2014 r. (powiat sokólski, województwo podlaskie) – pierwsze przypadki ASF stwierdzono u dzików. Do sierpnia 2016 r. stwierdzono w sumie 111 przypadków ASF u dzików – wszystkie dziki, u których stwierdzono ASF zostały znalezione padłe lub zostały odstrzeżone w województwie podlaskim w odległości

nie przekraczającej ok. 30 km od granicy polsko-białoruskiej.

Ponadto stwierdzono 18 ognisk ASF u świń – 14 w województwie podlaskim, 3 w województwie lubelskim i 1 w województwie mazowieckim (wg. danych na 30.08.2016 r.).

AFRYKAŃSKI POMÓR ŚWIŃ – DZIAŁANIA

■ Jakie działania podejmuje się przy stwierdzeniu ASF u świń?

Wystąpienie afrykańskiego pomoru świń u świń w gospodarstwie (ognisko ASF) wiąże się z koniecznością podjęcia przez Inspekcję Weterynaryjną stanowczych działań celem jak najszybszej likwidacji tego ogniska oraz prowadzenia działań mających na celu ustalenie źródła choroby oraz czy nie doszło do przeniesienia choroby do innych gospodarstw (lub innych podmio-

tów, np. rzeźni). Działania te określone są w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń. Na tej podstawie, w przypadku stwierdzenia ogniska ASF podejmowane są m.in. następujące czynności prowadzone pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej:

- wszystkie świnie w gospodarstwie, w którym stwierdzono ASF muszą zostać niezwłocznie zabite, a ich zwłoki zniszczone;
- zniszczeniu podlegają również obecne w gospodarstwie wszelkie produkty pozyskane od świń, wszelkie przedmioty i substancje (w tym pasze), które mogły zostać skażone wirusem ASF, a nie mogą zostać odkażone;
- gospodarstwo, w którym stwierdzono ASF podlega oczyszczaniu i dezynfekcji przy użyciu odpowiednich preparatów biobójczych, które wykazują działanie unieszkodliwiające w stosunku do wirusa ASF;
- po zakończeniu wszelkich niezbędnych działań musi minąć odpowiednio długi okres, zanim w gospodarstwie ponownie będą mogły być umieszczone pierwsze świnie (co najmniej 40 dni od dnia zakończenia oczyszczenia i dezynfekcji);

◆ *Wszyscy hodowcy, u których wystąpiło ognisko ASF, spełniający wymagania weterynaryjne, w tym z zakresu identyfikacji i rejestracji świń, otrzymają należne im odszkodowanie za straty poniesione w związku z działaniami Inspekcji Weterynaryjnej.*

Aby ograniczyć ryzyko zakażenia świń wirusem ASF, w gospodarstwie powinny być wdrożone zasady bioasekuracji

- wokół ogniska ASF wyznacza się obszar zapowietrzony (o promieniu co najmniej 3 km) i obszar zagrożony (sięgający co najmniej 7 km poza obszar zapowietrzony); w obszarach tych obowiązują stosowne nakazy, zakazy i ograniczenia (przede wszystkim

w odniesieniu do możliwości przemieszczania świń), połączone z nadzorem nad stanem zdrowia świń w tych obszarach.

■ **Jakie ograniczenia stosowane są w obszarze zapowietrzonym (min. 3 km) i zagrożonym (min. 7 km) obowiązujących wokół gospodarstwa, w którym wystąpiła choroba?**

Restrykcje dotyczą głównie przemieszczania świń z i do gospodarstw znajdujących się w tych obszarach. Jeżeli gospodarstwo utrzymujące świnie położone jest w obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, wyznaczonym w związku z wystąpieniem ogniska ASF (obszary wymienione w rozporządzeniach powiatowego lekarza weterynarii lub Wojewody), obowiązuje bezwzględny zakaz wyprowadzania świń z tego gospodarstwa przez okres:

- 40 dni – w obszarze

zapowietrzonym,

- 30 dni – w obszarze zagrożonym.

Po odpowiednio 40 i 30 dniach należy zgłosić się do powiatowego lekarza weterynarii w celu uzyskania pozwolenia na przemieszczenie zwierząt z gospodarstwa.

Szczegółowe informacje o możliwości przemieszczenia świń z gospodarstw położonych na obszarze zapowietrzonym i zagrożonym można uzyskać u powiatowego lekarza weterynarii – organ ten jest uprawniony do skrócenia powyższych okresów odpowiednio do 30 dni dla obszaru zapowietrzonego i 20 dni dla obszaru zagrożonego.

Wszyscy hodowcy, u których wystąpiło ognisko ASF, spełniający wymagania weterynaryjne, w tym z zakresu identyfikacji i rejestracji świń, otrzymają należne im odszkodowanie za straty poniesione w związku z działaniami Inspekcji Weterynaryjnej (odszkodowanie należne jest m.in. za świnie zabite z nakazu Inspekcji Weterynaryjnej oraz za zniszczone pasze lub sprzęt).

■ **Inne najważniejsze ograniczenia występujące w związku z ASF**

W związku z występowaniem ASF w Polsce na terytorium kraju zostały wyznaczone obszary objęte różnymi restrykcjami – obszar zagrożenia, objęty ograniczeniami oraz ochronny (na mapie umieszczonej na stronie GIW oznaczone kolorami odpowiednio niebieskim, czerwonym i żółtym). W obszarach tych obowiązują – zgodnie z rozporządzeniem Mi-

nistra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń – ograniczenia w możliwości przemieszczania przede wszystkim świń, jak również mięsa wieprzowego i innych produktów pozyskanych od świń; ponadto, restrykcje dotyczą również dzików i ich mięsa.

Restrykcje w przemieszczaniu świń:

● **Strefa niebieska (obszar zagrożenia).**

W obrębie strefy niebieskiej:

- ✔ przesyłka świń do innych gospodarstw albo do rzeźni możliwa po wystawieniu przez urzędowego lekarza weterynarii świadectwa zdrowia oraz uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii na przemieszczenie świń;
- ✔ po uzyskaniu tych dokumentów świnię przemieszcza się bezpośrednio do innego gospodarstwa lub rzeźni w obrębie tej strefy;
- ✔ nie wcześniej niż 24 godziny przed przemieszczeniem świnię muszą być zbadane przez urzędowego lekarza weterynarii.

Poza strefę niebieską w granicach Polski:

- ✔ można przemieszczać świnię tylko w celu natychmiastowego uboju w specjalnie zatwierdzonej do tego celu rzeźni;
- ✔ przesyłka musi być zaopatrzona w świadectwo zdrowia;
- ✔ dodatkowe wymagania weterynaryjne dla przemieszczanych świń:
 - ⇨ muszą przebywać w gospodarstwie co najmniej 30 dni bezpośrednio przed przemieszczeniem lub od urodzenia,
 - ⇨ pochodzą z gospodarstwa, do którego w okresie 30 dni przed przemieszczeniem nie wprowadzono świń pochodzących ze strefy niebieskiej (obszarów zagrożenia), ani czerwonej (obszaru objętego ograniczeniami),
 - ⇨ zostały poddane badaniu laboratoryjnemu w kierunku ASF z wynikiem ujemnym w ciągu 15 dni przed przemieszczeniem,
 - ⇨ nie wcześniej niż 24 godziny przed przemieszczeniem zostały poddane badaniu klinicznemu przez urzędowego lekarza weterynarii i nie wykazywały objawów klinicznych ASF – następnie urzędowy lekarz weterynarii wystawia świadectwo zdrowia.

Warunki transportu zwierząt:

- ✔ bezpośredni z gospodarstwa do rzeźni;
- ✔ w przypadku transportu do rzeźni położonej poza strefą niebieską, transport ten musi odbywać się z góry określonymi trasami przewozu;
- ✔ środki transportu, którymi są przewożone zwierzęta, muszą być czyszczone i odkażane najszybciej po rozładunku, a dokument potwierdzający przeprowadzenie

oczyszczenia i odkażania po ostatnim przemieszczeniu zwierząt albo jego kopia muszą być przewożone w tym środku transportu i udostępniane na żądanie urzędowego lekarza weterynarii;

- ✔ ponadto każdy transport musi spełniać specyficzne warunki określone przez właściwego powiatowego lekarza weterynarii.

W przypadku przemieszczania świń na terenie obszarów objętych restrykcjami, środki transportu, którymi są przewożone zwierzęta, muszą być czyszczone i odkażane najszybciej jak to możliwe

● **Strefa czerwona (obszar objęty ograniczeniami).**

W obrębie strefy czerwonej:

- ✔ przesyłka świń do innych gospodarstw albo do rzeźni możliwa po wystawieniu przez urzędowego lekarza weterynarii świadectwa zdrowia oraz uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii na przemieszczenie świń;
- ✔ po uzyskaniu tych dokumentów świnię przemieszcza się bezpośrednio do innego gospodarstwa lub rzeźni w obrębie tej strefy;
- ✔ nie wcześniej niż 24 godziny przed przemieszczeniem muszą być zbadane przez urzędowego lekarza weterynarii;
- ✔ istnieje możliwość zgromadzenia świń przemieszczanych do rzeźni w miejscu przeznaczonym na skup zwierząt lub przeznaczonym na targ; miejsce to musi znajdować się na obszarze objętym ograniczeniami; takie przemieszczenie jest możliwe po uzyskaniu pozwolenia powiatowego lekarza weterynarii (należy wcześniej złożyć do niego wniosek o wydanie pozwolenia).

Poza strefę czerwoną w granicach Polski:

- ✔ przesyłka musi być zaopatrzona w świadectwo zdrowia;
- ✔ dodatkowe wymagania weterynaryjne dla przemieszczanych świń:
 - ⇨ muszą przebywać w gospodarstwie 30 dni bezpośrednio przed przemieszczeniem lub od urodzenia,

⇒ pochodzą z gospodarstwa, do którego w okresie 30 dni przed przemieszczeniem nie wprowadzono świń pochodzących z obszarów zagrożenia albo objętego ograniczeniami w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń,

⇒ pochodzą z gospodarstwa, do którego w okresie 30 dni przed przemieszczeniem nie wprowadzono świń pochodzących ze strefy niebieskiej (obszarów zagrożenia), ani czerwonej (obszaru objętego ograniczeniami),

⇒ zostały poddane badaniu laboratoryjnemu w kierunku ASF z wynikiem ujemnym w ciągu 15 dni przed przemieszczeniem,

⇒ nie wcześniej niż 24 godziny przed przemieszczeniem zostały poddane badaniu klinicznemu przez urzędowego lekarza weterynarii i nie wykazywały objawów klinicznych ASF – następnie urzędowy lekarz weterynarii wystawia świadectwo zdrowia.

Warunki transportu zwierząt:

✓ środki transportu, którymi są przewożone zwierzęta, po rozładunku muszą być czyszczone i odkażane najszybciej jak to możliwe, a dokument potwierdzający przeprowadzenie oczyszczenia i odkażania po ostatnim przemieszczeniu zwierząt (albo jego kopia) muszą być przewożone w tym środku transportu i udostępniane na żądanie urzędowego lekarza weterynarii.

● Strefa żółta (obszar ochrony).

W obrębie strefy żółtej oraz poza ten obszar w granicach Polski:

Przesyłka świń do innych gospodarstw albo do rzeźni musi być zaopatrzona w świadectwo zdrowia, wystawione przez urzędowego lekarza weterynarii (nie wcześniej niż 24 godziny przed wysyłką).

Ze strefy żółtej poza granice Polski:

Dodatkowe wymagania weterynaryjne dla przemieszczanych świń:

✓ muszą przebywać w gospodarstwie co najmniej 30 dni bezpośrednio przed przemieszczeniem lub od urodzenia;

✓ pochodzą z gospodarstwa, do którego w okresie 30 dni przed przemieszczeniem nie wprowadzono świń pochodzących ze strefy niebieskiej (obszarów zagrożenia), ani czerwonej (obszaru objętego ograniczeniami);

✓ w ciągu 15 dni przed przemieszczeniem zostały poddane badaniu laboratoryjnemu w kierunku ASF z wynikiem ujemnym;

✓ w ciągu 24 godzin przed przemieszczeniem zostały poddane badaniu klinicznemu przez urzędowego lekarza weterynarii i nie wykazywały objawów klinicznych

ASF – następnie urzędowy lekarz weterynarii wystawia świadectwo zdrowia.

Wywóz świń z obszaru ochronnego do innego państwa Unii Europejskiej musi również uwzględniać wymagania dotyczące choroby Aujeszky'ego.

■ Dodatkowe działania podejmowane w związku z występowaniem ASF na terytorium Polski

● Odstrzał sanitarny dzików.

Inspekcja Weterynaryjna w ramach zwalczania ASF współpracuje z Polskim Związkiem Łowieckim i Lasami Państwowymi w zakresie wdrażania unijnych strategii związanych z likwidacją ASF w populacji dzików i redukcji liczebności tych zwierząt. Dodatkowo, od 2015 r., w celu zintensyfikowania tych działań i jednocześnie zabezpieczenia całej wschodniej granicy Polski, na obszarze pasa o szerokości około 50-100 km położonego wzdłuż wschodniej granicy Polski (obszar wyznaczony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Roz-

Ważną rolę w wykryciu i ostatecznie zwalczaniu ognisk ASF odgrywa szybka reakcja hodowców i lekarzy weterynarii opiekujących się stadem świń na pojawienie się objawów klinicznych

woju Wsi z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego dzików), prowadzony jest **odstrzał sanitarny dzików**, tj. odstrzał prowadzony równoległe do pozyskania dzików w ramach normalnej gospodarki łowieckiej, mający na celu redukcję liczebności dzików na tych terenach do poziomu co najwyżej 0,5 osobnika/km², następnie zaś utrzymanie osiągniętej gęstości populacji.

● Likwidacja ognisk ASF.

Każde ognisko ASF u świń podlega tej samej procedurze likwidacji, opisaney w poprzednich punktach. Dla każdego ogniska prowadzone jest również dochodzenie epizootyczne. Dla zdecydowanej większości ognisk stwierdzonych w 2016 r. jako przyczynę przeniesienia zakażenia wirusem ASF, na podstawie wyników docho-

dzeń prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną oraz Policję, wskazuje się nielegalną działalność człowieka (osoby prowadzące nielegalne lub niezgodne z przepisami prawa działania w zakresie przemieszczania świń/dzików lub pozyskanych z nich produktów). W związku z powyższym, we współpracy z innymi służbami (Policja, Inspekcja Transportu Drogowego), na bieżąco monitorowany jest obrót świniami – na obszarze ochronnym i przy przemieszczeniach z tego obszaru dodatkowo obowiązuje od 20.08.2016 r. obowiązek stosowania świadectw zdrowia dla wszystkich przemieszczeń świń (obowiązek taki istniał uprzednio dla obszaru zagrożenia i objętego ograniczeniami). Wprowadzony został zakaz obrotu świniami na targach na tych obszarach; właściwe służby prowadzą wzmożone kontrole zarówno środków transportu, które mogą służyć do przemieszczania świń, jak i monitorowane jest przestrzeganie w/w zakazu obrotu świniami na tych targach.

■ Co można zrobić, by zapobiec rozprzestrzenieniu ASF?

Każdy z nas (w tym zwłaszcza hodowcy świń) ma możliwość ograniczać ryzyko rozprzestrzeniania się ASF, poprzez przestrzeganie stosownych zakazów i nakazów ustanowionych w prawodawstwie oraz postępując zgodnie z poniższymi wskazaniem.

Hodowcy:

- Przede wszystkim, aby ograniczyć ryzyko zakażenia świń wirusem ASF, w gospodarstwach, w których utrzymywane są świny, powinny być wdrożone wszystkie podstawowe zasady zabezpieczenia miejsc utrzymywania zwierząt (bioasekuracja), w tym zwłaszcza:
 - ✓ **nie skarmianie zwierząt paszą niewiadomego pochodzenia ani produktami (w tym resztkami, zlewkami) pochodzenia zwierzęcego;**
 - ✓ **nie zakupywanie świń z niewiadomego źródła czyli nieoznakowanych i bez świadectwa weterynaryjnego;**
 - ✓ zastosowanie mat dezynfekcyjnych na wjazdach i wyjazdach do gospodarstw i przed wejściami do budynków inwentarskich;
 - ✓ zabezpieczenie przed dostępem zwierząt dzikich do budynków inwentarskich, magazynów pasz oraz miejsc przechowywania ściółki;

▶ *Padłej trzody chlewnej nie należy zakopywać – działanie takie jest surowo zakazane przepisami prawa.*

- ✓ ograniczanie dostępu osób postronnych do zwierząt;
- ✓ zachowanie podstawowych zasad higieny – odkażanie rąk i obuwia, stosowanie odzieży ochronnej;
- ✓ nieuczestniczenie w polowaniach na 72 godziny przed wejściem do chlewni, niewnoszenia do gospodarstw części dzików itd.;

W ramach działań podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF na terenie Polski, zarządzony został sanitarny odstrzał dzików

- ✓ niepożyczanie sprzętów, nie zatrudnianie do obsługi osób, które hodują świny, itp.

● W przypadku stwierdzenia w stadzie świń niepokojących objawów chorobowych lub padnięć świń, każdy hodowca powinien przekazać tę informację do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta).

Objawy afrykańskiego pomoru świń mogą być niespecyficzne, podobne do innych chorób lub zatruc, mogą być różne w różnych stadach i mieć następujący obraz (objawy, które zawsze powinny zaniepokoić hodowcę):

gą być różne w różnych stadach i mieć następujący obraz (objawy, które zawsze powinny zaniepokoić hodowcę):

- ✓ ASF w stadzie świń może niekiedy objawić się jedynie nagłymi padnięciami świń, bez innych objawów towarzyszących;
- ✓ często spotykane objawy to: wzrost wewnętrznej ciepłoty ciała do (40,5-42°C), któremu mogą towarzyszyć inne symptomy (gorączkujące świny mają czasem zachowany apetyt, poruszają się na ogół normalnie);
- ✓ do gorączki mogą dołączyć inne objawy kliniczne: sinica skóry uszu, brzucha i boków ciała, drobne, lecz liczne wybroczyny w skórze, zaczerwienienie skóry wi-

doczne zwłaszcza na końcach uszu, ogona i kończynach, duszność, pienisty wypływ z nosa, wypływ z worka spojówkowego, biegunka – często z domieszką krwi, wymioty oraz niedowład zadu, objawy nerwowe w postaci podniecenia, drgawek mięśni i skurczów kloniczno-tonicznych, ronienia u próśnych macior;

✓ niekiedy gorączce mogą towarzyszyć: posmutnienie, utrata apetytu, szybkie i trudne oddychanie oraz zaleganie wydaliny z nosa i oczu, wymioty, zaparcia, krwista biegunka, przed śmiercią może nastąpić śpiączka, która pojawia się jeden do siedmiu dni po wystąpieniu pierwszych objawów klinicznych.

Objawy ASF są dodatkowo opisane w materiałach informacyjnych dostępnych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii.

● W przypadku stwierdzenia padnięć trzody chlewnej w gospodarstwach zlokalizowanych w województwach: podlaskim, lubelskim oraz mazowieckim, właściciele zwierząt powinni natychmiast poinformować o tym fakcie właściwego powiatowego lekarza weterynarii.

Padłej trzody chlewnej bezwzględnie nie należy zakopywać – działanie takie jest surowo zakazane przepisami prawa (za złamanie zakazu grożą sankcje karne o znacznej wysokości). Ponadto, padnięcia świń mogą być pierwszym objawem wystąpienia ASF w gospodarstwie – tylko szybkie zgłoszenie padnięć w celu wykluczenia ASF przez powiatowego lekarza weterynarii zapewnia szybką likwidację choroby!

Należy zaznaczyć, że hodowcy nie ponoszą kosztów związanych z przekazywaniem padłych zwierząt do utylizacji, ponieważ w Polsce funkcjonuje specjalny system dopłat z budżetu państwa dla zakładów utylizacyjnych odbierających od rolników padłe zwierzęta. Za realizację systemu dopłat do unieszkodliwiania padłych zwierząt odpowiada Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na stronie internetowej Agencji (pod linkiem <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-krajowa/dofinansowanie-kosztow-utylizacji-padlych-zwierzat-gospodarskich.html>) dostępny jest wykaz zakładów utylizacyjnych prowadzących przedmiotową działalność w poszczególnych województwach oraz dane kontaktowe tych przedsiębiorstw.

Ponadto:

Należy unikać kontaktu z padłymi świniami. Każdy fakt znalezienia padłej świni należy zgłosić do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta). W celu uniknięcia przeniesienia na inne zwierzęta w sposób mechaniczny czynników zakaźnych wywołujących różne choroby, nie tylko ASF, należy przestrzegać podstawowych zasad ostrożności i higieny, w tym szczególnie:

- ✓ nie pozwolić domowym zwierzętom na kontakt z padłymi świniami i dzikami;
- ✓ w przypadku kontaktu z padłą swinia lub dzikiem należy jak najszybciej umyć ręce lub zdezynfekować środkiem na bazie alkoholu oraz oczyścić i zdezynfekować obuwie;
- ✓ osoby postronne (tzn. osoby nie zajmujące się zawodowo zwierzętami lub leczeniem zwierząt w danym gospodarstwie), nie powinny wchodzić – zwłaszcza po kontakcie z padłą swinia lub dzikiem – do budynków in-

Pierwsze przypadki afrykańskiego pomoru świń w Polsce stwierdzono u dzików w lutym 2014 r.

wentarskich w gospodarstwach, w których utrzymywane są świnię;

- ✓ należy stosować się ściśle do zaleceń służb weterynaryjnych na danym terenie.

Osoby, które wyjeżdżają poza terytorium Unii Europejskiej (wyjazdy zagraniczne do państw trzecich nienależących do UE) muszą pamiętać, że nie wolno przywozić z państw nie będących członkami UE żadnej żywności pochodzenia zwierzęcego za wyjątkiem specjalnych produktów dietetycznych przeznaczonych na użytek własny lub małych dzieci.

**Informacje na temat ASF dostępne są
na stronie internetowej
Głównego Inspektoratu Weterynarii pod adresem
www.wetgiw.gov.pl**

Główny Inspektorat Weterynarii

☎ 22 623 17 17

Zdjęcia: fotolia

Nowe formy pomocy państwa

Mając na względzie trudną sytuację producentów mleka, producentów świń oraz producentów owoców i warzyw i ich problemy z regulowaniem zobowiązań cywilno-prawnych lub należności budżetowych o charakterze publiczno-prawnym Rada Ministrów przyjęła projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

W rozporządzeniu tym przewiduje się możliwość ubiegania się na spłatę tych zobowiązań przez producentów rolnych o:

- preferencyjne kredyty na sfinansowanie zobowiązań cywilno-prawnych, z wyłączeniem zobowiązań cywilno-prawnych na rzecz budżetu środków europejskich;
- pożyczki na sfinansowanie niepodatkowych należności budżetowych o charakterze publiczno-prawnym powstałych od dnia 7 sierpnia 2014 r. do końca kwietnia 2016 r., nieoprocentowane pożyczki, z wyłączeniem zobowiązań cywilno-prawnych na rzecz budżetu środków europejskich.

Kwota kredytu bankowego na sfinansowanie zobowiązań cywilno-prawnych nie będzie mogła przekroczyć kwoty zobowiązań cywilno-prawnych i jednocześnie kwoty 5 mln zł na gospodarstwo rolne.

Oprocentowanie kredytów bankowych będzie zmienne, jednakże nie może wynosić więcej niż stopa referencyjna WIBOR ustalana dla pożyczek na rynku międzybankowym udzielanych na okres 3 miesięcy (WIBOR 3M), zaokrąglona do drugiego miejsca po przecinku, powiększona nie więcej niż o 1,7 punktu procentowego.

Oprocentowanie należności bankowi jest płacone przez:

- kredytobiorcę w wysokości 2,5%,

przy czym przez pierwsze dwa lata od dnia zawarcia umowy kredytu bankowego – w wysokości 1%;

- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – w pozostałej części, jednak dopłata do oprocentowania kredytu bankowego nie może być wyższa niż łączna wysokość pomocy publicznej, która nie może przekroczyć 40% kwoty udzielonego kredytu bankowego.

Do wniosku o udzielenie kredytu bankowego, do którego jest stosowana pomoc, producent mleka, producent świń lub producent owoców i warzyw dołącza:

- oświadczenie o uzyskaniu przychodów niewystarczających na sfinansowanie zobowiązań cywilno-prawnych, z wyszczególnieniem należności głównej i odsetek;
- kopie umów lub innych dokumentów, z których wynikają zobowiązania cywilno-prawne;
- kopie rachunków lub faktur VAT potwierdzających uzyskiwanie obniżonych przychodów.

Drugą nowo wprowadzaną formą pomocy dla producentów mleka, producentów świń lub producentów owoców i warzyw będą udzielane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2016 r., pożyczki na sfinansowanie niepodatkowych należności budżetowych o charakterze publicz-

Nowo wprowadzoną formą pomocy m.in. dla producentów mleka oraz producentów owoców i warzyw będą nieoprocentowane pożyczki na spłatę zobowiązań cywilno-prawnych lub należności budżetowych o charakterze publiczno-prawnym

no-prawnym powstałych od dnia 7 sierpnia 2014 r. do końca kwietnia 2016 r. nieoprocentowane pożyczki na spłatę tych zobowiązań.

Kwoty pożyczek nie będą mogły przekroczyć wysokości kwot nieuregulowanych należności budżetowych o charakterze publiczno-prawnym powstałych od dnia 7 sierpnia 2014 r. do 30 kwietnia 2016 roku, z wyłączeniem odsetek.

Pożyczka będzie wypłacana w dwóch ratach:

- w 2016 r. – pierwsza rata w wysokości do 50% kwoty pożyczki;
- w 2017 r. – druga rata jest wypłata po udokumentowaniu spłaty nieuregulowanych należności w wysokości środków wypłaconych

w ramach pierwszej raty pożyczki; udokumentowania spłaty nieuregulowanych należności w wysokości środków wypłaconych w ramach drugiej raty pożyczki pożyczkobiorca dokonuje w okresie miesiąca od dnia wypłacenia tej raty.

Pożyczki będą udzielane na okres nie dłuższy niż 10 lat, na wniosek producenta mleka, świń lub owoców i warzyw, złożony w terminie do dnia 15 października 2016 r. do kierownika biura powiatowego Agencji, na formularzu opracowanym i udostępnionym przez Agencję na jej stronie internetowej. Do wniosku producent rolny będzie obowiązany dołączyć:

- oświadczenie o uzyskaniu przychodów niewystarczających na sfinansowanie niepodatkowych należności budżetowych o charakterze publiczno-prawnym powstałych od dnia 7 sierpnia 2014 r. do 30 kwietnia 2016 r.;

- kopie rachunków lub faktur VAT potwierdzających uzyskiwanie obniżonych przychodów.

Pomoc w tych formach będzie mogła być udzielana po wejściu w życie przepisów i ogłoszeniu pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej o jej zgodności ze wspólnym rynkiem.

Departament Finansów

☎ 22 623 20 21

Zdjęcia: J. Zasada, fotolia

Chronimy polskich producentów

Projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, ustawy zmieniającej ustawę o funduszach promocji, ustawy o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

■ Projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

Przedstawiony przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i przyjęty przez Radę Ministrów 19 lipca 2016 r. projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi ma na celu wyeliminowanie z łańcucha dostaw surowców rolnych i żywności stosowania nieuczciwych praktyk handlowych. Nieuczciwe praktyki handlowe mogą być stosowane przez każdą ze stron relacji biznesowych i na każ-

dym etapie łańcucha dostaw. Ważne jest, aby w łańcuchu dostaw towarów rolno-spożywczych wszyscy jego uczestnicy mieli poczucie funkcjonowania na tych samych zasadach, bez względu na ich potencjał ekonomiczny. W ocenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedłożony projekt ustawy ma na celu przede wszystkim ochronę słabszych ekonomicznie producentów rolnych i przedsiębiorców, którym strona silniejsza narzuca swoje warunki.

Zaproponowane w projekcie ustawy przepisy są odpowiedzią na zgłaszane głównie przez organizacje producentów żywności nie-

uczciwe praktyki jakie wobec nich stosują sieci handlowe.

Po przeprowadzonej analizie przepisów obowiązujących w innych państwach Unii Europejskiej w zakresie zwalczania nieuczciwych praktyk oraz doświadczeń państw UE w zakresie ich stosowania, a także przepisów krajowych, w projektowanej ustawie zaproponowano ogólną definicję przewagi kontraktowej, w której określono ogólnie co oznacza nieuczciwe jej wykorzystywanie oraz sprecyzowano na czym w szczególności polega nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej. Za takim sposo-

bem podejścia przemawiała przede wszystkim dynamika zmian, jakie zachodzą w zakresie powstawania nowych negatywnych zachowań w relacjach uczestników łańcucha dostaw towarów rolno-spożywczych. Wprowadzenie do ustawy zamkniętej listy zachowań mogłoby doprowadzić do sytuacji, że ustawa byłaby nieskuteczna w niedługim czasie po jej wejściu w życie.

W projektowanej ustawie wskazano, że organem właściwym w sprawach praktyk polegających na nieuczciwym wykorzystywaniu przewagi kontraktowej jest Prezes UOKiK. Zadania wynikające z ustawy będą realizowane przez Prezesa UOKiK z wykorzystaniem przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadomienie dotyczące stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową może zgłosić Prezesowi UOKiK każdy przedsiębiorca, który podejrzewa stosowanie wobec siebie takich praktyk, bez ograniczeń co do potencjału ekonomicznego określonego w art. 2 pkt 2 projektu ustawy. Postępowanie w sprawach praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową Prezes wszczyna z urzędu, co daje ochronę przed identyfikacją zgłaszającego zawiadomienie.

Przepisy projektowanej ustawy przyznają Prezesowi UOKiK kompetencje do wydawania decyzji, w tym decyzji zobowiązującej (art. 8). Rozwiązania te są wzorowane na obowiązujących obecnie przepisach ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 12 i art. 28). Nałożenie na przedsiębiorcę zobowiązania ma zmierzać do zakończenia naruszenia lub usunięcia negatywnych skutków praktyki, co z uwagi na brak wymogu udowodnienia stosowania zakazanych praktyk powinno nastą-

pić w krótkim czasie. Wydanie decyzji zobowiązującej ma charakter uznaniowy, jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem Prezesa UOKiK. Należy również podkreślić, że decyzja taka jest wydawana, jeżeli Prezes stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 6 ust. 1 projektowanej ustawy.

Zgodnie z projektowaną ustawą Prezes UOKiK, może w drodze decyzji nałożyć na dostawcę lub nabywcę produktów rolnych lub spożywczych, który dopuścił się nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej i naruszył zakaz objęty art. 6 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 3% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli choćby nieumyślnie

Biorąc pod uwagę duże doświadczenie i kompetencje Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, należy się spodziewać, że ta ustawa poprzez swój odstraszący charakter, pomoże przywrócić równowagę i uczciwe relacje w stosunkach umownych pomiędzy dostawcą i nabywcą produktów rolnych i spożywczych.

Ministerstwo planuje wejście w życie projektowanej ustawy po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

■ Projekt ustawy zmieniającej ustawę o funduszach promocji

Uwzględniając postulaty rolników, dotyczące zmiany funkcjonowania funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, Ministerstwo przy-

Ważne jest, aby w łańcuchu dostaw towarów rolno-spożywczych wszyscy jego uczestnicy mieli poczucie funkcjonowania na tych samych zasadach

dopuścić się on naruszenia zakazu nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej. Zostały określone również kary za utrudnianie prowadzenia postępowania oraz niewykonywanie decyzji nakładającej karę. Tego typu sankcje mają mieć przede wszystkim charakter prewencyjny i zniechęcać przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych praktyk.

gotowało zmianę ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych. Projekt w dniu 19 lipca 2016 r. został przyjęty przez Radę Ministrów i skierowany do dalszych prac w Sejmie.

Głównym celem utworzenia funduszy promocji jest wspieranie marketingu, wzrostu spożycia i promocji produktów rolno-spożyw-

czych. Ministerstwo proponuje rozwiązanie, na mocy którego środki funduszy promocji będą przeznaczane na finansowanie lub współfinansowanie programów promocyjnych i informacyjnych oraz działań promocyjnych i informacyjnych kwalifikujących się do wsparcia ze środków Unii Europejskiej, dotyczących produktów rolno-spożywczych wytwarzanych przez podmioty, od których pochodzą wpłaty na fundusze promocji. Projektowaną ustawą proponuje się zatem określić jednoznaczne wymagania

stały pozyskane od zwierząt, których chów odbywa się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast w przypadku produktu przetworzonego, wsparcie ze środków funduszy, dotyczyć będzie produktu, który został wyprodukowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wszystkie jego składniki spełniają warunki określone jak dla produktów nieprzetworzonych, lub zostały wyprodukowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie ze składników spełniających warunki określone jak dla pro-

łącznie ze składników spełniających warunki określone jak dla produktów nieprzetworzonych.

Dodatkowo, mając na względzie iż ciężar wpłat na fundusze promocji spoczywa na producentach produktów rolno-spożywczych, projektowana ustawa zmienia skład komisji zarządzających funduszami promocji, tak aby umożliwić przedstawicielom środowiska, z którego wpłaty na fundusze promocji pochodzą, większy wpływ na sposób wydatkowania środków tych funduszy. W tym zakresie, projektowaną ustawą zwiększa się liczbę przedstawicieli producentów z 4 do 5, natomiast zmniejsza się liczbę przetwórców z 4 do 3.

Ministerstwo planuje wejście w życie projektowanej ustawy w dniu 1 stycznia 2017 r.

■ Projekt ustawy o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych

Wychodząc naprzeciw potrzebom konsumentów zainteresowanych nabywaniem produktów wytworzonych w kraju, z polskich surowców, podjęto decyzję o wprowadzeniu przepisów umożliwiających dobrowolne znakowanie środków spożywczych informacją wskazującą na powyższe aspekty.

W projekcie ustawy przyjętym w dniu 19 lipca br. przez Radę Ministrów o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych proponuje się wprowadzenie nowych regulacji dotyczących dobrowolnego znakowania środków spożywczych informacją „Produkt polski” wraz z określeniem wzoru znaku.

W projekcie ustawy zostały określone szczegółowe kryteria umożliwiające oznakowanie środków spożywczych informacją „Produkt polski” zarówno nieprzetworzonych jak i przetworzonych.

Zgodnie z nimi produkty nieprzetworzone mogą zostać oznakowa-

W przypadku produktów nieprzetworzonych pochodzenia zwierzęcego wsparcie ze środków funduszy promocji dotyczyć będzie tylko produktów pozyskanych od zwierząt, których chów odbywa się na terytorium RP

dla produktu rolno-spożywczego, którego dotyczą ww. programy i działania.

W przypadku produktów nieprzetworzonych wsparcie ze środków funduszy, dotyczyć będzie produktu rolno-spożywczego, którego produkcja podstawowa odbyła się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku:

- mięsa – jeżeli zostało pozyskane ze zwierząt urodzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz których chów i ubój odbyły się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- innych niż mięso produktów pochodzenia zwierzęcego – jeżeli zo-

duktów nieprzetworzonych, a jeżeli do jego produkcji użyto innych składników:

- łączna masa tych składników wynosi nie więcej niż 25% łącznej masy wszystkich składników w chwili ich użycia do wyprodukowania tego produktu, nie licząc masy wody użytej do jego produkcji, oraz
- w produkcji tego produktu nie można zastąpić tych składników takimi samymi składnikami, które spełniają warunki określone jak dla produktów nieprzetworzonych lub zostały wyprodukowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wy-

ne informacją „Produkt polski” jeżeli produkcja, uprawa lub hodowla, w tym zbiory, dojenie w przypadku krów, owiec i kóz odbyła się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku:

- mięsa – dodatkowo wymaga się, aby zostało pozyskane ze zwierząt urodzonych, chowanych i ubitych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- innych niż mięso produktów pochodzenia zwierzęcego – jeżeli zostały pozyskane od zwierząt, których chów odbywa się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast produkty przetworzone uzyskane w wyniku przetworzenia produktów nieprzetworzonych, dla których można stosować infor-

mację „Produkt polski” muszą dodatkowo odpowiadać następującym wymaganiom:

- ich przetworzenie odbyło się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wszystkie ich składniki nieprzetworzone spełniają wymagania wskazane powyżej dla produktów nieprzetworzonych, które mogą zostać oznakowane informacją „Produkt polski”;
- inne, niż wskazane wyżej składniki nie mogą przekraczać 25% łącznej masy wszystkich składników w chwili ich użycia do wyprodukowania tego produktu (z wyłączeniem użytej wody) oraz składników tych nie można zastąpić takimi samymi składnikami, które zostały

wyprodukowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt ustawy po przyjęciu na szczeblu rządowym został pod koniec lipca br. notyfikowany Komisji Europejskiej i pozostałym państwom członkowskim. Jednocześnie, zgodnie z krajową procedurą legislacyjną, projekt został przesłany do Sejmu RP.

W projekcie założono wejście w życie przepisów pozwalających na stosowanie oznakowania „Produkt polski” od dnia 1 stycznia 2017 r.

Departament Rynków Rolnych

☎ 22 623 22 22

Zdjęcia: fotolia

Zasady ustalania czynszu dzierżawnego

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 1 sierpnia 2016 r. podpisał rozporządzenie w sprawie sposobu ustalania wysokości czynszu dzierżawnego w umowach dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, które zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw 5 sierpnia 2016 r. pod poz. 1186. Po upływie 14 dniowego *vacatio legis* weszło ono w życie 20 sierpnia 2016 r.

Rozporządzenie to stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 39a ust. 8 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2015 r. poz. 1014, z późn. zm.).

Ze względu na specyfikę produkcji rolnej (cykliczność produkcji, zależność od pór roku, jakość gleby, uwarunkowania klimatyczne itp.) treść stosunku dzierżawy nieruchomości rolnych wymaga szczególnego uregulowania. Jednym z istotnych elementów treści stosunku dzierżawy jest wysokość czynszu. Dotyczy to także czynszu dzierżawnego nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W związku z tym, sposób ustalania wysokości czynszu dzierżawnego określono w zależności od potencjału produkcyjnego przedmiotu dzierżawy, w szcze-

gólności w zależności od rodzaju i klasy gruntów oraz miejsca ich położenia, wartości księgowej budynków i budowli, charakteru możliwej do prowadzenia działalności gospodarczej.

Zgodnie z rozporządzeniem wysokość czynszu od użytków rolnych w zależności od rodzaju klasy gruntów oraz miejsca ich położenia zawiera załącznik do tego projektu. Stawki czynszu w dt pszenicy za 1 ha użytku rolnego gruntów Zasobu, podane w załączniku do tego aktu prawnego, zostały określone na podstawie opracowania Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego. W opracowaniu tym, Instytut dokonał przeglądu literatury krajowej i światowej, w zakresie czynników makroekonomicznych i mikroekonomicznych wpływających na czynsz dzierżawny za użytki rolne.

Czynsz dzierżawny będzie naliczany od wszystkich składników (środków trwałych) będących przedmiotem dzierżawy, w tym od budowli hydrotechnicznych i urządzeń melioracji wodnych. Zostały one szczegółowo wyliczone w rozporządzeniu. Zauważyć należy, że w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdują się specyficzne składniki mienia. Do takich składników zaliczyć należy niewielkie powierzchniowo lasy, które z tego względu nie zostały przekazane Lasom Państwowym i co do zasady nie nadają się do prowadzenia gospodarki leśnej a drewno jest pozyskiwane jedynie okazjonalnie, torfowiska, trzcinowiska, fermy norek, fermy lisów, fermy ślimaków itp. W związku z tym koniecznym stało się wprowadzenie ogólnego przepisu, który w sposób maksymalnie elastyczny będzie uwzględnił różnorodność obiektów, które znajdują się w Zasobie lub mogą zostać do niego włączone w przyszłości.

W takim przypadku czynsz dzierżawny za takie składniki przedmiotu dzierżawy będzie ustalany, jako suma pieniężna stanowiąca nie więcej niż 10% wartości pożytków, które rocznie stanowiłyby normalny dochód z tych składników zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki albo jako odpowiednia ilość pszenicy stanowiąca równoważność tej sumy pieniężnej.

Część nieruchomości Zasobu położona jest na obszarach, na których przepisami prawa ograniczono rolniczy sposób korzystania z nich, bądź rolnicze korzystanie z tych nieruchomości jest utrudnione, a nawet związane z ryzykiem utraty plonów. Tytułem przykładu ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 617) przewiduje m.in. zwolnienie z podatku dla gruntów położonych w międzywałach oraz obniżenie tego podatku za grunty położone na terenach podgórszych i górskich. W związku z tym zawarto regulacje dające podstawy do ustalania niższych stawek czynszu za nieruchomości, których użytkowanie rolnicze jest ograniczone warunkami przyrodniczymi bądź obowiązującym prawem w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody.

Ponadto przewidziano, że dla użytków rolnych klasy VI i VIz, gruntów pod rowami, gruntów zadrzewionych i zakrzewionych, nieużytków, gruntów leśnych, gruntów

rolnych zabudowanych oraz terenów komunikacyjnych, ze względu na nieprodukcyjny charakter, czy niską przydatność rolniczą nie ustala się czynszu dzierżawnego. Podkreślenia jednak wymaga, że z faktu, iż od danego rodzaju gruntu nie pobiera się czynszu dzierżawnego, nie oznacza, że od danego składnika, który na tym gruncie jest posadowiony czynszu nie będzie się pobierało.

Nowe rozporządzenie stanowi prawdziwą „rewolucję” w zakresie ustalania wysokości czynszu dzierżawnego w umowach dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Nowy akt prawny dotyczy wszystkich podmiotów dzierżawiących nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na terenie całego kraju, w szczególności rolników indywidualnych. Wcześniej zasady ustalania wysokości czynszu dzierżawnego wynikały z różnego rodzaju

aktów wewnętrznych Agencji Nieruchomości Rolnych, które nie były prawem powszechnie obowiązującym. Rodziło to konieczność transponowania postanowień tych aktów do umów zawieranych z dzierżawcami. Taki stan rzeczy powodował, iż zdarzały się przypadki, że poszczególni dzierżawcy znajdujący się w podobnych sytuacjach byli traktowani odmiennie.

Jedynie w stosunku do spółek, które umowy dzierżawy zawarły w trybie przetargowym, zasady ustalania wysokości czynszu dzierżawnego regulowało

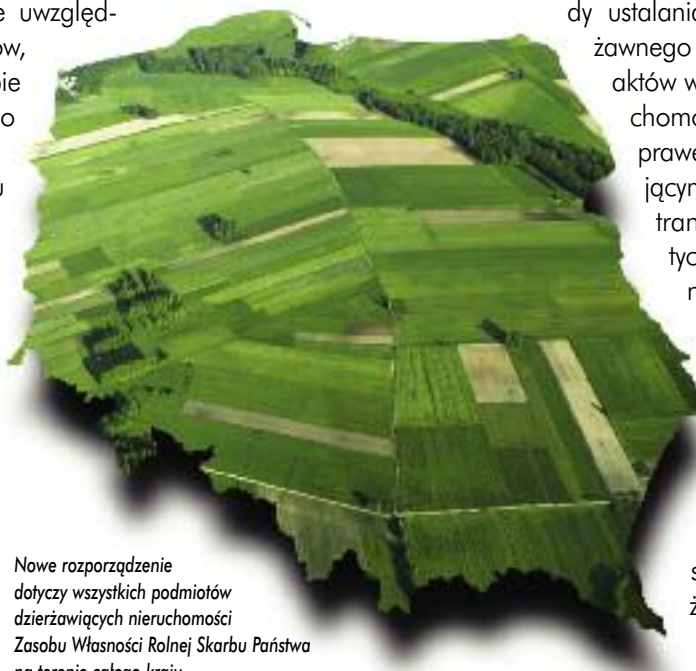
rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 maja 2009 r. (Dz.U. poz. 766).

Niewątpliwie zaletą nowego aktu wykonawczego jest określenie sposobów ustalania wysokości czynszu dzierżawnego w zależności od potencjału produkcyjnego przedmiotu dzierżawy, w szczególności w zależności od rodzaju i klasy gruntów oraz miejsca ich położenia, wartości księgowej budynków i budowli, charakteru możliwej do prowadzenia działalności gospodarczej. W ten sposób rolnicy nie będą obciążani czynszami dzierżawnymi, których wysokość nie miała odzwierciedlenia w wysokości dochodu uzyskiwanego z gospodarowania na dzierżawionej nieruchomości, co niejednokrotnie miało miejsce do niedawna.

Departament Gospodarki Ziemią

☎ 22 623 18 41

Zdjęcie: fotolia

Nowe rozporządzenie dotyczy wszystkich podmiotów dzierżawiących nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na terenie całego kraju

OZE dla obszarów wiejskich

Prowadzenie gospodarstwa rolnego, przedsiębiorstwa czy też zamieszkiwanie na obszarach wiejskich często napotyka na problem związany z zapewnieniem odpowiedniego komfortu energetycznego. Rosnące koszty pozyskania energii oraz częste przerwy w jej dostawach mogą ograniczać rozwój różnego rodzaju działalności na obszarach wiejskich, a także obniżają komfort życia mieszkańców w porównaniu z warunkami życia w miastach. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa energetycznego, obniżenie kosztów pozyskania energii, a także spełnianie norm z zakresu ochrony środowiska to obecnie jedne z najważniejszych warunków dla dalszego rozwoju obszarów wiejskich.

Nowe inwestycje w energetykę rozproszoną, zarówno w formie

prosumenckiej (inwestycje indywidualne), jak i aktywizującej lokalne społeczności (np. klastry, spółdzielnie energetyczne), stanowią szansę na efektywne wykorzystanie potencjału energetycznego sektora rolnego i możliwie szybką redukcję deficytu energii, a tym samym poprawę warunków życia i prowadzenia różnego rodzaju działalności na obszarach wiejskich. Zastąpienie spalania paliw kopalnych energią odnawialną, może przynieść wymierne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie poziomu tzw. niskiej emisji gazów oraz innych substancji pochodzących ze spalania paliw konwencjonalnych.

Z tych względów działania podejmowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi mają na celu stworzenie odpowiednich warunków

prawnych, instytucjonalnych oraz organizacyjnych umożliwiających powszechne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich.

■ Właściwy wybór instalacji

Optymalny dobór źródła energii do potrzeb odbiorcy jest sprawą indywidualną i zależy od wielu czynników, do których można zaliczyć m. in.: rodzaj prowadzonej działalności, ilość i rodzaj zużywanej energii (elektrycznej, ciepła lub paliw), posiadane zasoby energetyczne (np. biomasy, warunki wietrzne, słoneczne, ciekłe wodne), stabilność dostaw energii z sieci, koszty pozyskania energii z poszczególnych źródeł, a także postęp technologiczny. Myśląc o wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii często pomija się wiele ważnych aspek-

tów, sprowadzając decyzję inwestycyjną jedynie do oceny wysokości kosztów, jakie należy ponieść na zakup danej instalacji oraz potencjalnych przychodów, możliwych do uzyskania ze sprzedaży energii. Zmiany w przepisach dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii, które zostały opisane w poprzednim numerze Biuletynu (7-8/2016), powinny zachęcić potencjalnych inwestorów do poszukiwania nowych rozwiązań, a zwłaszcza umożliwiających wytwarzanie energii na własne potrzeby i uzyskiwanie z tego tytułu oszczędności.

go zużycia energii. Z tego względu, właściwe rozpoznanie skali oraz rodzaju zużywanej energii ma duże znaczenie dla osiągnięcia jak największych korzyści dla potencjalnego inwestora, wykorzystującego odnawialne źródła energii.

Kolejnym ważnym elementem przy planowaniu inwestycji w odnawialne źródło energii, jest określenie profilu zużycia energii w ciągu doby, a także zmienności tego zużycia w trakcie całego roku kalendarzowego. Wiedza na ten temat stanowi podstawę do wyboru technologii odnawialnego źródła energii,

dzaj i moc instalacji odnawialnego źródła energii do potrzeb inwestora. Podobny zakres usług mogą świadczyć podmioty, które oferują konkretny rodzaj instalacji energii odnawialnych. Przed podjęciem ostatecznej decyzji o zakupie konkretnej instalacji i technologii warto również skorzystać z opinii niezależnego eksperta lub doradcy zajmującego się daną tematyką w celu potwierdzenia, czy planowana instalacja odnawialnego źródła energii będzie rozwiązaniem optymalnym z punktu widzenia potrzeb inwestora oraz wszystkich posiadanych przez niego zasobów odnawialnych. Pomocnym przy wyborze konkretnej technologii może być również wizyta w jednym z funkcjonujących w Polsce centrów energetyki odnawialnej oraz zapoznanie się z zasadami działania poszczególnych instalacji odnawialnych źródeł energii w praktyce.

Badania dotyczące możliwości wykorzystania różnego rodzaju odnawialnych źródeł energii w rolnictwie, metod szacowania dostępnych zasobów do wykorzystania na cele energetyczne oraz sposobów zmniejszenia oddziaływania rolnictwa na środowisko naturalne, prowadzone są przez instytuty naukowo-badawcze podległe i nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wiedza wynikająca z prowadzonych badań, jest na bieżąco upowszedniania m.in. za pośrednictwem Ośrodków Doradztwa Rolniczego. We współpracy z jednostkami naukowo-badawczymi oraz organizacjami działającymi w otoczeniu i na rzecz polskiego rolnictwa, przeprowadzono szereg szkoleń dla doradców rolnych z zakresu odnawialnych źródeł energii, czego efektem jest powstanie 314 Powiatowych Punktów Konsultacyjnych ds. OZE na terenie całego kraju. Doradcy są w stanie udzielić fachowej porady oraz pomóc

Dobór źródeł energii do potrzeb odbiorcy zależy m.in. od rodzaju prowadzonej działalności, ilości i rodzaju zużywanej energii oraz stabilności dostaw energii z sieci

Należy pamiętać, że z punktu widzenia odbiorcy energii, kluczowe znaczenie ma rodzaj wykorzystywanej energii. Z badań prowadzonych przez GUS na temat zużycia energii w gospodarstwach domowych wynika, że w strukturze zużycia energii największy udział ma ciepło wykorzystywane do ogrzewania pomieszczeń (68,8%), ogrzewania wody (14,8%) oraz gotowania posiłków (8,3%). Szacuje się, że zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe kształtuje się na poziomie około 10% całkowite-

która w możliwie największym stopniu zapewni samowystarczalność energetyczną inwestorowi oraz przyniesie oczekiwane korzyści środowiskowe i finansowe.

Przy określaniu zapotrzebowania na energię oraz wyborze optymalnego źródła energii pomocne mogą być usługi podmiotów, które posiadają wiedzę i doświadczenie zawodowe w przeprowadzaniu audytów energetycznych. Podmioty te mogą przygotować szczegółową analizę zużycia energii w danym gospodarstwie oraz dostosować ro-

w zdobyciu szczegółowych informacji na temat specyfiki poszczególnych rodzajów technologii.

Ponadto w szkołach rolniczych nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadzone jest kształcenie uczniów w zawodzie *Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej*. Absolwenci szkół kształcących w tym zawodzie będą przygotowani do projektowania, montażu, konserwacji oraz napraw urządzeń i systemów energetyki odnawialnej. Będą również sporządzali kosztorysy, oferty i umowy dotyczące instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Na podstawie posiadanego dyplomu, absolwenci będą mogli także uzyskać certyfikat instalatora mikroinstalacji i małych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, który wydawany jest przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

Oprócz instalacji do wytwarzania energii, na rynku dostępna jest coraz szersza oferta magazynów energii, które umożliwiają bardziej efektywne wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł o zmiennym charakterze produkcji (wiatr, słońce). Badania prowadzone w różnych typach gospodarstw rolnych wskazują na występowanie szczytów zapotrzebowania na energię elektryczną w różnych porach w ciągu doby, w zależności od rodzaju prowadzonej produkcji. Dlatego przykładowo w gospodarstwie rolnym o największym zużyciu energii w okresie porannym i wieczornym, wykorzystanie instalacji, które produkują energię w okresach niskiego zapotrzebowania (południe i noc), będzie mało efektywne.

Poprawie synchronizacji zapotrzebowania na energię z jej produkcją ze słońca czy wiatru mogą służyć magazyny energii. Konieczność magazynowania energii generuje jednak dodatkowe koszty. Alternatywnym rozwiązaniem jest

zastosowanie zintegrowanych systemów energetycznych. Systemy te polegają na korzystaniu z różnych źródeł energii, które się wzajemnie uzupełniają np. energia słoneczna i biomasa, energia słoneczna i wiatr, itp.

W celu zwiększenia efektywności wykorzystania źródeł energii uzależnionych od warunków pogodowych w art. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o *odnawialnych źródłach energii* (Dz. U. 2015, poz. 478, 2365, z 2016 r. 925) wprowadzone zostało rozwiązanie polegające na opustowym systemie rozliczeń prosumentów ze sprzedawcami energii.

Obecnie na rynku dostępny jest bardzo szeroki katalog rozwiązań technologicznych, co pozwala na dopasowanie do potrzeb energetycznych odbiorców o różnej specyfice.

■ Energia promieniowania słonecznego

Pod względem możliwości wykorzystania energii słonecznej Polska należy do krajów o stosunkowo umiarkowanym potencjale. Z uwagi na położenie na dość wysokiej szerokości geograficznej ilość promieniowania słonecznego dostęp-

na w Polsce, w porównaniu do promieniowania słonecznego dostępnego np. we Włoszech, w przeliczeniu na jednostkę powierzchni wynosi około 62%. Technologia wykorzystania promieniowania słonecznego do ogrzewania jest już na tyle rozwinięta, że staje się konkurencyjna w stosunku do ogrzewania tradycyjnego. Dotyczy to nie tylko południa Europy, gdzie z ogrzewania wody do celów użytkowych praktycznie wyeliminowano energię elektryczną, lecz także krajów Europy środkowej i północnej, w których wykorzystując energię promieniowania słonecznego można w skali roku uzyskać od ok. 40% (Polska) do ok. 25% (kraje skandynawskie) potrzebnego ciepła.

Promieniowanie słoneczne może być też wykorzystane do bezpośredniej produkcji energii elektrycznej w ogniwach fotowoltaicznych. W Polsce rynek ogniwo fotowoltaicznych rozwija się bardzo dynamicznie co w połączeniu ze stale zwiększającą się sprawnością nowych urządzeń, wpływa na obniżenie kosztów instalacji.

Oprócz czynnika ekonomicznego, równie duże znaczenie dla dalszego rozwoju energetyki słonecz-

Promieniowanie słoneczne może być wykorzystane do bezpośredniej produkcji energii elektrycznej w ogniwach fotowoltaicznych, których rynek rozwija się w Polsce bardzo dynamicznie

nej ma czynnik ekologiczny. Dzięki wykorzystaniu 1 m² kolektorów słonecznych w domu jednorodzinnym, można obniżyć emisję CO₂ o 125 kg rocznie. Wiąże się z tym także poważna redukcja emisji SO₂ i NO_x i zmniejszenie zapotrzebowania na energię konwencjonalną niemal o 1250 kWh.

■ Energia wiatru

Energia wiatru początkowo była przetwarzana w energię mechaniczną, wykorzystywaną do transportu wody oraz napędu mechanizmów w młynach (wiatrakach). Obecnie jest ona wykorzystywana głównie do produkcji energii elektrycznej. Zaletą siłowni wiatrowych jest wpływ na ochronę środowiska poprzez produkcję „czystej” energii, bez konieczności wykorzystywania jakichkolwiek paliw.

Słabą stroną obecnie stosowanych urządzeń jest relatywnie niska sprawność przemiany energii mechanicznej w energię elektryczną, przy średnich warunkach wietrzności. Koszty produkcji energii elektrycznej z elektrowni wiatrowych są silnie uzależnione od warunków wietrznych w miejscu lokalizacji elektrowni.

■ Energia wodna

Początkowo także energia spadku wody była przetwarzana w energię mechaniczną, a obecnie jest wykorzystywana głównie do produkcji energii elektrycznej. Polska jest krajem o małych zasobach wodnych i dużych wahaniami bilansu wody w poszczególnych latach. Susze są głębsze, dłuższe i bardziej rozległe natomiast wezbrania powodziowe rzek częstsze i bardziej gwałtowne. Wskaźnik dostępności wody dla ludności i gospodarki narodowej w Polsce jest blisko trzykrotnie niższy niż jego średnia wartość dla całej Europy.

Retencja wodna, która jest głównym zadaniem urządzeń piętrzą-

Koszty produkcji energii elektrycznej z elektrowni wiatrowych są silnie uzależnione od warunków wietrznych w miejscu ich lokalizacji

cych wodę, pozwala również na wytwarzanie energii odnawialnej. Obecnie techniczne możliwości retencji wody w Polsce wykorzystuje się w około 6,5% objętości średniego rocznego odpływu. Ocenia się, że istniejące warunki hydrologiczne i geograficzne pozwalają osiągnąć poziom 15%. Według szacunków ekspertów, wykorzystanie przez tzw. małą energetykę wodną dostępnych zasobów hydroenergetycznych pozwoliłoby na wytworzenie około 1500 GWh energii

elektrycznej rocznie oraz znacznie poprawiłoby gospodarkę wodną w kraju.

■ Energia geotermalna

Energia geotermalna jest efektem procesu rozpadania się pierwiastków promieniotwórczych, zachodzącego w jądrze Ziemi, którego efektem jest wysoka temperatura dochodząca do ok. 4500°C. Temperatura ta maleje w miarę zbliżania się do powierzchni Ziemi, w zależności od rodzaju skał i warun-

Na wytwarzanie energii odnawialnej pozwala również retencja wodna

ków geologicznych, od 15 do 80°C na jeden kilometr.

Polska leży poza strefami współczesnej aktywności tektonicznej i wulkanicznej, stąd też pozyskiwanie pary z dużych głębokości do produkcji energii elektrycznej jest przy obecnym poziomie technologii nieopłacalne ekonomicznie. Występują natomiast bogate zasoby energii geotermalnej w postaci naturalnych basenów sedymentacyjno-strukturalnych, wypełnionych gorącymi wodami podziemnymi o temperaturach od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągających sto kilkadziesiąt stopni, a więc możliwych do zastosowania głównie w energetyce cieplnej. Regiony o optymalnych warunkach geotermalnych w Polsce w dużym stopniu pokrywają się z obszarami o dużym zagęszczeniu aglomeracji miejskich i wiejskich, obszarami silnie uprzemysłowionymi oraz rejonami intensywnych upraw rolniczych i warzywniczych. Możliwość wykorzystania energii wnętrza Ziemi istnieje na ponad 60% powierzchni kraju, a eksploatacyjne zasoby geotermalne są w stanie zaspokoić nawet jedną trzecią krajowego zapotrzebowania na ciepło. Barię jest jednak wysoki koszt inwestycji oraz rozproszenie produkcji rolnej.

■ Pompy ciepła

Pompa ciepła jest urządzeniem wymuszającym przepływ ciepła z obszaru o niższej temperaturze do obszaru o temperaturze wyższej. Proces ten w sprężarkowych pompach ciepła zachodzi dzięki dostarczonej z zewnątrz energii mechanicznej, a w pompach absorpcyjnych – dzięki samemu ciepłu.

Pompy ciepła wykorzystują jako tzw. „dolne źródło ciepła” źródło o względnie niskiej temperaturze (w praktyce 0 – 60°C), trudne do innego praktycznego wykorzy-

stania. Pompa ciepła zastosowana do ogrzewania pomieszczeń „wypompowuje” ciepło z otoczenia o niskiej temperaturze (np. z gruntu lub powietrza na zewnątrz budynku) i po podniesieniu temperatury czynnika roboczego oddaje ciepło do ogrzewanego pomieszczenia. W zależności od źródła, z którego pobierane jest ciepło, pompy ciepła dzielą się na: gruntowe, wodne i powietrzne. Natomiast zależnie od źródła zasilania można je podzielić na: elektryczne, olejowe i gazowe.

Pompy ciepła mają szerokie zastosowanie w gospodarstwach domowych (chłodniarki, zamrażarki), przetwórstwie spożywczym (chłodnie, zamrażalnie, fabryki lodu), chłodnictwie, klimatyzacji pomieszczeń, a także do pozyskiwania ciepła z zasobów odnawialnych w celu ogrzewaniu pomieszczeń i podgrzewania wody użytkowej.

■ Biomasa

Odnawialnym źródłem energii pozyskiwanym głównie (choć nie wyłącznie) w rolnictwie jest biomasa. Jest ona najstarszym oraz najszerszej wykorzystywanym współcześnie odnawialnym źródłem energii. Do biomasy zalicza się całą istnie-

jąca na Ziemi materię organiczną, w tym wszystkie substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego ulegające biodegradacji. Według ocen ekspertów instytutów naukowo-badawczych roczna produkcja biomasy w Polsce może wynosić około 132 miliony ton suchej masy. Przy założeniu prowadzenia zrównoważonej gospodarki, nie powodującej ujemnych skutków w postaci degradacji gleb, obniżenia podaży żywności oraz przy zachowaniu wymogów środowiskowych, wynikających ze Wspólnej Polityki Rolnej, na cele energetyczne z produkcji rolnej oraz w postaci produktów ubocznych z innych działów gospodarki narodowej można maksymalnie przeznaczyć około 13% krajowego potencjału biomasy.

Skumulowana energia chemiczna w biomase jest nazywana „czystym węglem”, jej wartość opałowa waha się od ok. 9 do ponad 18 MJ/kg i może być wykorzystana na wiele sposobów. Najprostszym to bezpośrednie spalanie w odpowiednich typach kotłów (na słomę, drewno, pelety), współspalanie z tradycyjnymi nośnikami energii (węgiel, olej opałowy, gaz) lub spalanie produktów biomasy przetworzonej (fermentacja, estryfikacja, piroliza).

Z punktu widzenia rolników i mieszkańców wsi na szczególną uwagę zasługują biogazownie rolnicze

■ Biogaz rolniczy

Z rolniczego punktu widzenia, a także lokalnego wykorzystania biomasy, na szczególną uwagę zasługują biogazownie rolnicze, które umożliwią m. in.:

nowyły różnego rodzaju produkty uboczne z rolnictwa i pozostałości z przetwórstwa rolno-spożywczego. Najwięcej w biogazowniach rolniczych zostało wykorzystane odchodów zwierzęcych – około 650 tys.

ne przepisy ustawy Prawo wodne przewidują wprowadzenie wymogów odnoszących się do sposobu przechowywania odchodów zwierzęcych oraz stosowania nawozów w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Biogazownie rolnicze poprzez zagospodarowanie odchodów zwierzęcych do produkcji energii, mogą ułatwić sprostanie tym wymogom. Wpisują się również w zrównoważoną produkcję rolniczą poprzez bezpieczne i efektywne zagospodarowanie odchodów zwierzęcych do produkcji energii, a następnie nawozowe wykorzystanie pozostałości po procesie fermentacji.

W celu ułatwienia funkcjonowania biogazowni rolniczych, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi zostały podjęte prace nad zmianą ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2015 r. poz. 625 oraz poz. 1893). Nowe regulacje mają na celu uproszczenie zasad nawozowego wykorzystania produktów pofermentacyjnych pochodzących z biogazowni rolniczych. W stosunku do obecnych regulacji, rolnicze wykorzystanie produktów pofermentacyjnych nie będzie wymagało rejestracji jako środka poprawiającego właściwości gleby, natomiast będzie możliwe wprowadzanie do obrotu tych produktów po określeniu zawartości składników nawozowych (NPK) oraz zapewnieniu, że nie zostaną przekroczone dopuszczalne wartości zanieczyszczeń (głównie metalami ciężkimi). W najbliższym czasie projekt zmiany ustawy o nawozach i nawożeniu zostanie przekazany do konsultacji i uzgodnień.

Z badań prowadzonych przez GUS na temat zużycia energii w gospodarstwach domowych wynika, że w strukturze zużycia energii największy udział ma ciepło wykorzystywane do ogrzewania pomieszczeń oraz ogrzewania wody

- zmniejszenie oddziaływania produkcji rolniczej na środowisko, w tym uciążliwości zapachowej (głównie produkcji zwierzęcej dzięki zagospodarowaniu odchodów);
- produkcję energii elektrycznej, ciepła lub paliw gazowych w sposób przewidywalny i stabilny, a także magazynowanie energii w postaci biogazu i jej wykorzystywanie w okresach kiedy jest zapotrzebowanie;
- ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin dzięki nawozowemu wykorzystaniu produktu pofermentacyjnego.

W 2015 roku biogazownie rolnicze przetworzyły łącznie około 2,5 mln ton biomasy pochodzenia rolniczego, z czego ponad 80% sta-

ton. Zagospodarowując różnego rodzaju produkty uboczne, które powstają w procesie produkcji żywności, biogazownie rolnicze w Polsce przyczyniają się do poprawy konkurencyjności całego sektora rolno-spożywczego i poprawy warunków życia na obszarach wiejskich.

Na forum Unii Europejskiej trwają prace nad nowymi przepisami, które przewidują m. in ograniczenie emisji amoniaku. Emisje tego gazu pochodzą głównie z rolnictwa, dlatego w przypadku zaostrożenia przepisów wysiłki redukcyjne spoczną na gospodarstwach rolnych. Kolejnym ważnym aspektem jest ochrona wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego. Projektowa-

Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

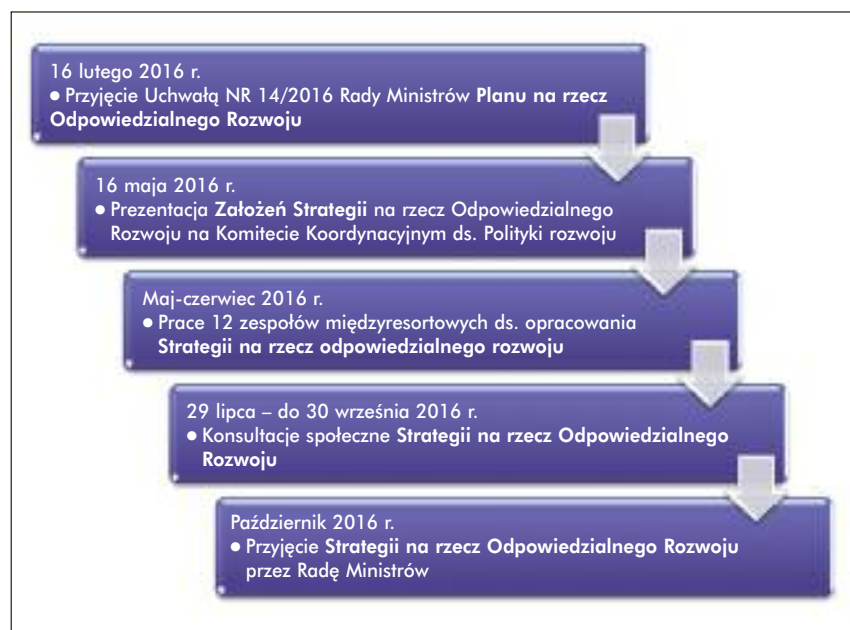
Ministerstwo Rozwoju we współpracy z pozostałymi resortami, w tym m.in. Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przygotowało na podstawie *Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* projekt *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* – najważniejszego dokumentu wskazującego kierunki rozwoju Polski w perspektywie średniookresowej. 29 lipca br. Ministerstwo Rozwoju rozpoczęło konsultacje społeczne dokumentu, które będą trwały do końca września br.

Równocześnie do konsultacji publicznych Strategii biegnie proces realizacji oceny ex-ante dokumentu oraz strategicznej oceny oddziaływania Strategii na środowisko. Planuje się, że Strategia trafi do prac legislacyjnych na początku października br.

dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym”. Dokument kładzie nacisk na włączenie w procesy rozwojowe wszystkich obszarów, w tym małych miast i obszarów wiejskich oraz zakłada, że

zamieszkania. Strategia jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju – *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, przyjętej uchwałą Rady Ministrów 25 września 2012 r. W dokumencie zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Ponadto stanowi ona podstawę dla aktualizacji obowiązujących dokumentów strategicznych w tym m.in. *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020*.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zachowuje konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju i model społecznej gospodarki rynkowej, podejmuje natomiast po raz pierwszy zagadnienie „rozwoju odpowiedzialnego”, który zdefiniowany został jako: „rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń (...) odnosi się więc zarówno do kwestii gospodarczych, społecznych, środowiskowych, terytorialnych, jak i instytucjonalnych. Odpowiedzialny rozwój to wzrost gospodarczy oparty na solidnych fundamentach, jakimi jest przedsiębiorczość, pracowitość, zasoby i umiejętności Polaków. Odpowiedzialny rozwój to także wielowymiarowa solidarność społeczna, której celem jest troska o dobro wspólne – solidarność między pokoleniami teraźniejszymi i przyszłymi, między poszczególnymi regionami, miastami i obszarami wiejskimi, między pracodawcami i pracownikami.”

Harmonogram prac nad Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia ta przedstawia nowy model rozwoju, którego celem jest „tworzenie warunków dla wzrostu

korzyści ze wzrostu gospodarczego powinny być dostępne dla wszystkich, bez względu na miejsce ich

Schemat układu dokumentów strategicznych zależnych od Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

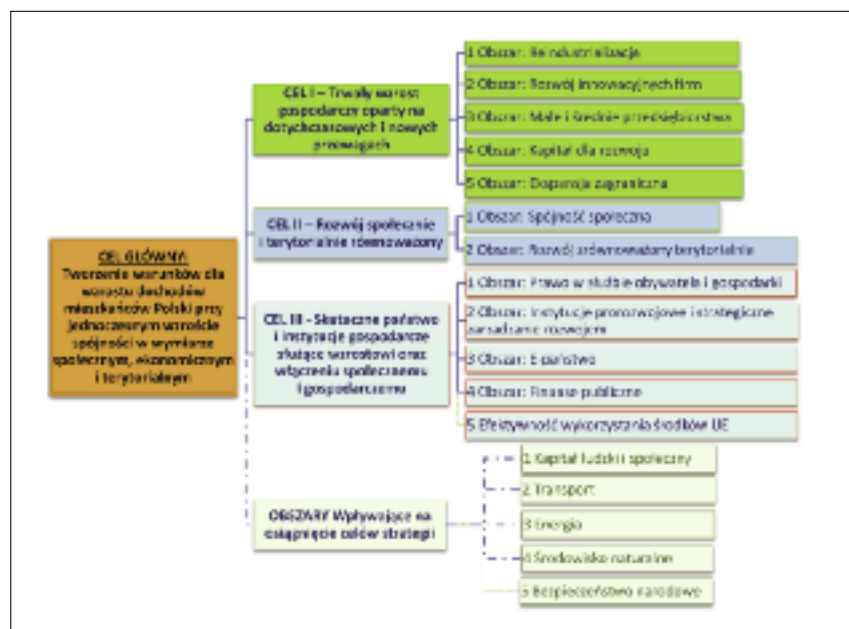
Głównym celem Strategii jest „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym”, a efektem realizacji Strategii „w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin, zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury, zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli oraz satysfakcjonującego stanu środowiska naturalnego.”

Główne obszary koncentracji działań Strategii zostały zapisane w układzie trzech celów szczegółowych (Cel I *Trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach*, Cel II *Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony*, Cel III *Skuteczne państwo i instytucje gospodarcze służące wzro-*

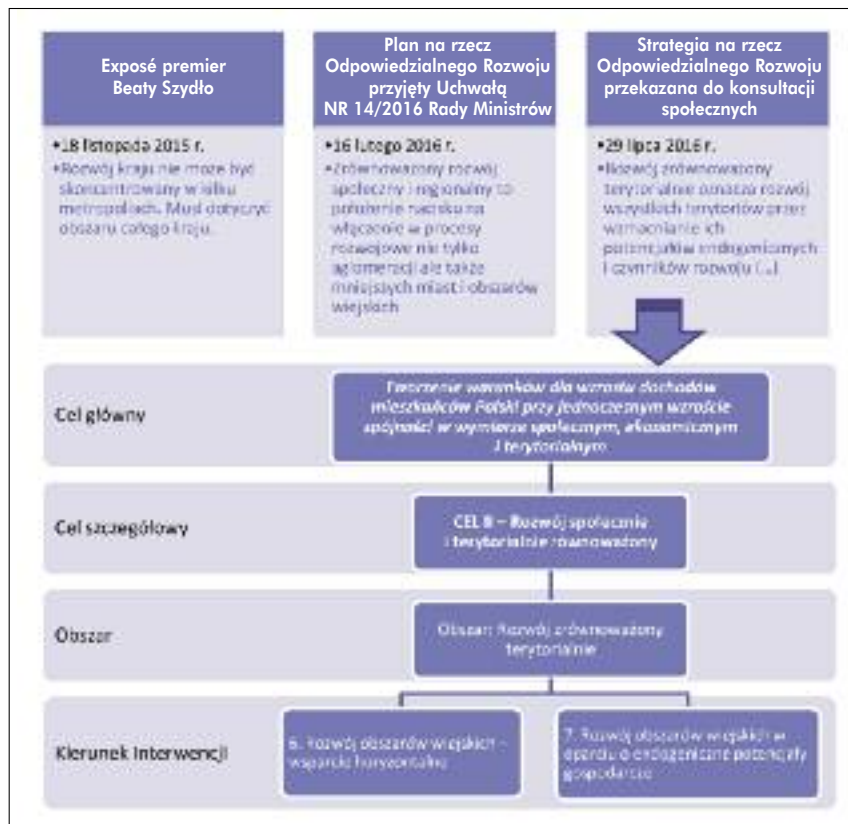
stowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu) i pięciu obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii (1. *Kapitał ludzki i społeczny*, 2. *Transport*, 3. *Energia*, 4. *Środowisko naturalne*, 5. *Bezpieczeństwo narodowe*). W każdym z celów szczegółowych wyodrębnione zostały obszary, dla których zaprojektowano zestaw kierunków interwencji i projektów strategicznych lub flagowych.

Działania Strategii dotyczą wszystkich obszarów wiejskich, a ich zróżnicowane terytorialnie potrzeby zostały odzwierciedlone w kierunkach interwencji w celu szczegółowym II – *Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony*. W tym celu szczegółowym Strategii zaprojektowane zostały dwa kierunki interwencji odnoszące się do rozwoju terytorialnego wszystkich obszarów wiejskich (tj. kierunek interwencji 6. *Rozwój obszarów wiejskich – wsparcie horyzontalne* i kierunek interwencji 7. *Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze*) oraz kierunki interwencji, w których znajdują się działania adresowane do wybranych obszarów wiejskich (jak np. w kierunku interwencji 1. *Tworzenie warunków dla budowy podstaw nowoczesnej gospodarki w Polsce Wschodniej*, kierunku interwencji 4. *Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego aglomeracji czy kierunku interwencji 8. Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją*).

Obok działań i projektów odnoszących się do terytorialnego rozwoju obszarów wiejskich Strategia

Układ celów i obszarów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Przegląd zapisów o objęciu strategicznymi procesami rozwojowymi wszystkich obszarów wiejskich

na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zawiera szereg interwencji sektorowych bądź dziedzinowych, które będą realizowane na obszarach wiejskich, w tym m.in. działań dotyczących rozwoju sektora rolno-spożywczego. I podobnie jak w przypadku opisu instrumentów na rzecz rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich, w Strategii jest odrębny kierunek interwencji poświęcony rozwojowi rolnictwa (tj. kierunek interwencji *Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno-spożywczego w celu pierwszym Strategii – Cel I. Trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach w obszarze 3 Małe i średnie przedsiębiorstwa*) oraz szereg działań i projektów (strategicznymi czy też flagowymi) zapisanych w ramach pozostałych kierunków interwencji Strategii, które znajdują się w innych kierunkach interwencji, a ich adresatami są m.in. podmioty sektora

rolno-spożywczego (w tym takie kierunki interwencji jak np.: *Polepszenie otoczenia prawnego; Reforma otoczenia instytucjonalnego, Finansowanie inwestycji i rozwój skali działalności; Wsparcie przedsiębiorczości oraz kompetencji zawodowych; Wzmocnienie rozpoznawalności polskich produktów oraz Marki Polskiej Gospodarki; System zarządzania jakością w przemyśle; Unowocześnienie oferty eksportowej; Wspieranie nowych kierunków ekspansji polskich firm*). Ponadto „żywność wysokiej jakości” została zaliczona do listy 10 sektorów strategicznych „które mają szansę stać się przyszłymi motorami polskiej gospodarki”, a *Innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego* są jedną z wiodących krajowych specjalizacji w obszarze *Rozwój innowacyjnych firm*.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju znacznie różni się

w swojej funkcji i zawartości od obecnie obowiązującej średnio-okresowej strategii rozwoju kraju, którą zastąpi, ponieważ zawiera część implementacyjną w postaci projektów strategicznych i flagowych. W Strategii przekazanej do konsultacji społecznych zapisano blisko 200 projektów, z których część została zgłoszona przez Ministra Rolnictwa i rozwoju Wsi (jak np. *Pakt dla obszarów wiejskich; Wsparcie realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) ze środków EFS i EFR w regionalnych programach operacyjnych (RPO) w formule pośredniej; Odtworzenie i wsparcie rozwoju lokalnych rynków rolnych; Linia pożyczkowa i utworzenie Funduszu Rozwoju Rolnictwa; Państwowa Inspekcja Bezpieczeństwa Żywności; Polski Narodowy Holding Spożywczy, Platforma żywnościowa; Wsparcie i profesjonalizacja Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i w małych miastach; Woda dla rolnictwa*).

W Strategii zaprojektowano utworzenie w ramach Komitetu ds. polityki rozwoju Podkomitetu ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego zadaniem będzie przygotowywanie rekomendacji w zakresie zwiększenia stopnia komplementarności i synergii interwencji podejmowanych na obszarach wiejskich, finansowanych z różnych źródeł, mając na uwadze cele i zadania Strategii. Podkomitet będzie prowadził monitorowanie – zarówno rzeczowe, jak i finansowe wsparcia dla obszarów wiejskich, z uwzględnieniem Polityki Spójności oraz będzie służył realizacji PAKTU dla obszarów wiejskich i strategii dotyczącej rozwoju wsi i rolnictwa.

Departament Strategii, Analiz i Rozwoju

☎ 22 623 18 44

Nowy rozdział w relacjach Polska-Kazachstan

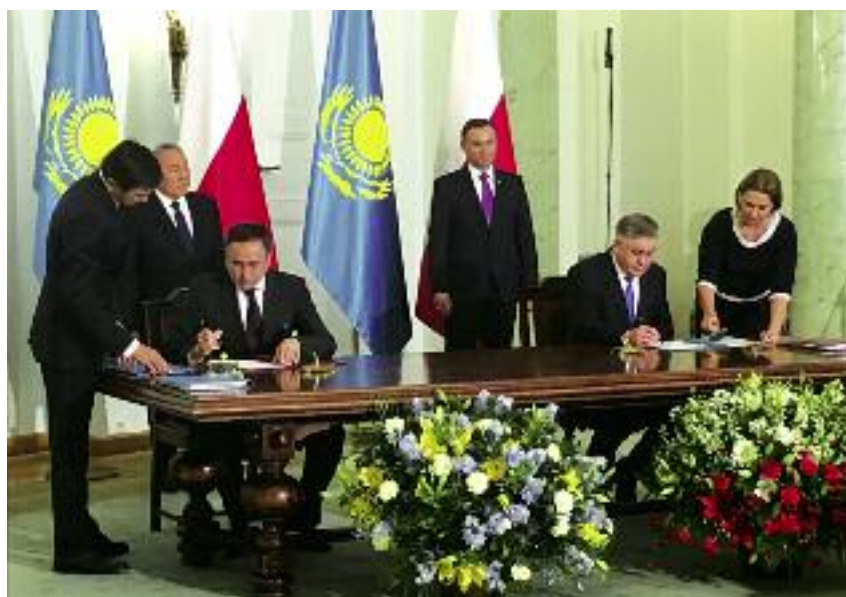
W dniach 22-23 sierpnia 2016 r. w Warszawie przebywał z oficjalną wizytą Prezydent Republiki Kazachstanu Nursułtan Nazarbajew. Prezydentowi Kazachstanu towarzyszyli przedstawiciele kazachskiego rządu, w tym m.in. wicepremier – minister rolnictwa Kazachstanu Askar Myrzakhmetov oraz przedsiębiorcy.

22 sierpnia br. podczas uroczystości w Pałacu Prezydenckim, w obecności Prezydentów Andrzeja Dudy oraz Nursułtana Nazarbajewa, ministrowie rolnictwa Polski i Kazachstanu – Krzysztof Jurgiel i Askar Myrzakhmetov podpisali porozumienie o współpracy w dziedzinie rolnictwa. Dotyczy ono współpracy między krajami, m.in. w kwestiach uprawy roślin i hodowli zwierząt, badania odmian, kwarantanny i ochrony roślin, spraw weterynaryjnych, nauki i techniki rolniczej, mechanizacji rolnictwa, kontaktów handlowych oraz wystaw i targów.

Podpisane porozumienie to całkowicie nowy rozdział w relacjach Polska-Kazachstan. Jest szansą na zdynamizowanie współpracy polsko-kazachskiej, zarówno w obszarze biznesu, jak i na poziomie eksperckim. Dzięki porozumieniu, strony będą miały także możliwość szerszego wykorzystania atutów płynących zarówno z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, jak i Kazachstanu w Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej. Porozumienie, to także możliwości szerszej współpracy w ramach multinarodowego projektu „Jeden Pas, jeden szlak”.

Po zakończeniu uroczystości w Pałacu Prezydenckim odbyły się rozmowy bilateralne ministra Krzysztofa Jurgieła i wicepremiera

Askara Myrzakhmetova. Podczas spotkania ministrowie rolnictwa poruszyli niezwykle istotne kwestie fitosanitarne, weterynaryjne oraz w zakresie wymiany handlowej obu krajów.

Podpisanie porozumienia między rządem RP a rządem Republiki Kazachstanu o współpracy w dziedzinie rolnictwa

W ramach zacieśniania współpracy administracji polskiej i kazachskiej szefowie Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa Rzeczypospolitej Polskiej – Andrzej Chodkowski i Komitetu Państwowej Inspekcji ds. Kompleksu Agro-Przemysłowego Republiki Kazachstanu – Buran Rahimbekov podpisali memorandum w sprawie współpracy między inspekcjami.

Memorandum to dotyczy kwarantanny oraz ochrony roślin, walki z obiektami kwarantannowymi, będącymi szkodnikami roślin oraz produktów pochodzenia roślinnego, jak również kontroli i zapobiegania ich introdukcji i rozprzestrzeniania na terytoriach obu państw.

Podczas rozmów bilateralnych minister Krzysztof Jurgiel pozytywnie ocenił dobrą współpracę służb weterynaryjnych Polski i Kazachstanu. Jednakże zwrócił uwagę na ko-

nieczność usuwania barier utrudniających wzajemny handel, szczególnie w kontekście uznania przez Kazachstan regionalizacji terytorium Polski w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń, a także zakończenie uzgodnień w sprawie świadectw weterynaryjnych dla bydła hodowlanego i użytkowego dla pasz pochodzenia roślinnego i pasz oraz

dotyków paszowych pochodzenia zwierzęcego.

Strona polska jest zainteresowana wsparciem rozwoju eksportu polskich towarów rolno-spożywczych poprzez działania promocyjne oraz dostosowanie oferty eksportowej do potrzeb kazachstańskiego rynku. Do zintensyfikowania kontaktów biznesowych pomiędzy partnerami polskimi i kazachskimi przyczyni się trzecia już misja gospodarcza polskich firm sektora rolno-spożywczego na targi World Food Kazakhstan 2016 organizowana przez Agencję Rynku Rolnego. Polska będzie obecna na tych targach do 2019 roku, z silnym wsparciem ze strony WPHI.

Ważnym elementem wspierającym eksport polskich produktów rolno-spożywczych będzie z pewnością wystawa światowa EXPO 2017, którego to gospodarzem będzie właśnie Kazachstan. Mimo, że tematem przewodnim wystawy jest *Future Energy* to, jak pokazują wcześniejsze wystawy, będzie to doskonała okazja do zaprezentowania zwiedzającym polskiej żywności.

Nie tylko targi są dobrym forum do rozmów. Platformą wyznaczania nowych kierunków współpracy pomiędzy stronami jest Polsko-Kazachstańska Komisja Międzyrządowa ds. Współpracy Gospodarczej; pozytywne efekty mogą przynieść także prace grupy roboczej ds. współpracy w dziedzinie rolnictwa, powołanej na mocy podpisanego Porozumienia.

Minister Jurgiel ponowił zaproszenie dla premiera Myrzakhmetowa na targi Polagra Food, które odbędą się w dniach 26-29 września 2016 r. w Poznaniu. Udział kazachskich przedsiębiorców branży rolno-spożywczej w targach będzie okazją do zapoznania się z ofertą polskiego sektora rolno-spożywczego.

■ Kazachstan

W wyniku kryzysu gospodarczego w Kazachstanie, wywołanego w głównej mierze spadkiem cen ropy naftowej i innych surowców mineralnych będących podstawą kazachstańskiego eksportu, wprowadzenia płynnego kursu tenge oraz działań podejmowanych przez stronę rosyjską, mających na celu ograniczenie tranzytu przez terytorium Rosji towarów objętych embargiem rolnym, dynamika eksportu polskich artykułów rolno-spo-

pod względem wartości były świeże jabłka (19,9 mln euro, wzrost o 8,9%), cukier (8,5 mln euro, spadek o 27,5 %) oraz mięso wołowe mrożone (6,9 mln euro, spadek o ok. 1%). Odnotowano spadek eksportu mleka i śmietany do Kazachstanu z 10,73 mln euro w 2014 r. do 1,01 mln euro w 2015 r. W okresie styczeń-maj 2016 r. eksport towarów rolno-spożywczych na rynek kazachstański wyniósł 25,6 mln euro (spadek o 17,8 % w stosunku do ana-

Rozmowy w Pałacu Prezydenckim

żywczych do Kazachstanu uległa zahamowaniu. Istnieją jednakże szanse, że jest to sytuacja przejściowa i poprawi się w miarę stabilizowania się sytuacji geopolitycznej w regionie.

Obecnie Polska posiada dodatni bilans wymiany handlowej z Kazachstanem. Dla towarów rolno-spożywczych w 2015 r. wyniósł on 33,2 mln euro, zaś w pierwszych czterech miesiącach 2016 r. – 6,6 mln euro. W 2015 r. eksport polskich towarów rolno-spożywczych do Kazachstanu wyniósł 62,3 mln euro (spadek w stosunku do roku 2014 r. o około 17%). Najważniejszą pozycją polskiego eksportu

logicznego okresu roku poprzedniego) i obejmował m.in. świeże jabłka, cukier, przetwory spożywcze, mrożone warzywa przetworzone lub zakonserwowane, zagęszczone mleko i śmietana.

Import do Polski z Kazachstanu w pierwszych pięciu miesiącach 2016 r. towarów rolno-spożywczych wyniósł 14,6 mln euro (w całym 2015 r. ok. 29,2 mln euro) i obejmował m.in. filety rybne, nasiona lnu, pszenicę i meslin.

Departament Współpracy Międzynarodowej

☎ 22 623 24 71

Zdjęcia: archiwum MRiRW

Pomoc dla grup producentów rolnych

Zgodnie z zapowiedziami, ARiMR uruchomi we wrześniu nabór wniosków o przyznanie pomocy na działanie *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów*. Wnioski o przyznanie takiego wsparcia będzie można składać od 30 września do 28 listopada 2016 r. w Oddziałach Regionalnych ARiMR. Poniżej przypominamy zatem tryb i warunki ubiegania się o taką pomoc.

■ Sprawdź, czy kwalifikujesz się do przyznania pomocy

Wsparcie takie kierowane jest do nowych grup producentów rolnych, w skład których wchodzi wyłącznie osoby fizyczne. Pomoc może być przyznana podmiotom, które zostały uznane na podstawie przepisów prawa za grupy producentów rolnych nie wcześniej niż 1 stycznia 2014 r. (ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw – Dz. U. Nr 88, poz. 983, z późn. zm.). Dodatkowo grupy muszą spełniać warunki kwalifikowalności, określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie grup producentów i organizacji pro-

ducentów” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1284).

Pomoc może być przyznana wnioskodawcy, który spełnia następujące warunki:

- grupa producentów została uznana przez dyrektora oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego, na podstawie planu biznesowego;
- łączy producentów jednego produktu lub grupy produktów, którzy nie byli członkami grupy producentów lub organizacji producentów, utworzonej ze względu na ten sam produkt lub grupę produktów, której przyznano pomoc na rozpoczęcie działalności ze środków Unii Europejskiej po dniu 1 maja 2004 r.;
- wykonuje swoją działalność jako mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo, tj. zatrudnia mniej niż 250 pracowników, którego roczny obrót nie przekracza 50 mln

euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln euro;

- zadeklaruje realizację planu biznesowego w celu osiągnięcia jego założeń w trakcie trwania 5-letniego okresu wsparcia.

Wsparcia nie można otrzymać na tworzenie grup producentów zajmujących się hodowlą drobiu oraz grup działających w sektorze owoców i warzyw.

■ Forma i wysokość wsparcia finansowego

Pomoc przyznawana jest w okresie pierwszych 5 lat funkcjonowania grupy liczonych od dnia jej uznania.

Wysokość pomocy finansowej, jaką może otrzymać grupa, zależy od wartości przychodów netto uzyskanych ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, wytworzonych przez jej członków w poszczególnych latach i wynosi:

- w pierwszym roku – 10% przychodów netto,
- w drugim roku – 8% przychodów netto,
- w trzecim roku – 6% przychodów netto,
- w czwartym roku – 5% przychodów netto,
- w piątym roku – 4% przychodów netto.

Należy podkreślić, że ryczałtowa pomoc przewidziana w PROW 2014-2020 jest niemal dwukrotnie wyższa od poziomu pomocy ustanowionej grupom producentów rolnych w ramach PROW 2007-2013, co wpłynie na wyższy poziom wsparcia, szczególnie mniejszych grup producentów, o niższych przychodach ze sprzedaży.

Limit pomocy wynosi 100 000 euro w każdym roku pięcioletniego okresu pomocy i pozostaje na niezmiennym poziomie w kolejnych latach, w przeciwieństwie do limitu wsparcia w PROW 2007-2013, który miał charakter degresywny.

Ponadto grupy producentów rolnych w pierwszym roku działalności mogą otrzymać wyprzedzające finansowanie pomocy, jeżeli grupa złoży taki wniosek w Oddziale Regionalnym ARiMR w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja przyznająca grupie pomoc finansową stała się ostateczna.

Wysokość wyprzedzającego finansowania nie może być wyższa od wysokości udziału krajowych środków na współfinansowanie pomocy w ramach działania *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów*, określonego na podstawie planowanej wielkości i wartości przychodów ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, ze względu na które grupa producentów rolnych została utworzona, wytworzonych w gospodarstwach członków tej grupy w pierwszym roku działalności.

Jednocześnie kwota wyprzedzającego finansowania nie może być wyższa niż 50 000 zł. Kwota ta będzie rozliczana przez ARiMR w ramach składanych przez grupę wniosków o płatność.

■ Kryteria oceny wniosków

Na preferencyjne warunki w przyznawaniu pomocy będą mogły liczyć grupy producentów, jeżeli:

Na preferencyjne warunki w przyznawaniu pomocy będą mogły liczyć grupy zorganizowane w formie spółdzielni i zrzeszające m.in. producentów kóz...

- są zorganizowane w formie spółdzielni;
- zrzeszają producentów w następujących kategoriach:
 - ✓ produkty wysokiej jakości objęte art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1305/2013, w szczególności rolnictwa ekologicznego,
 - ✓ świnie żywe, prosięta, warchlaki, mięso wieprzowe: świeże, chłodzone, mrożone,
 - ✓ bydło żywe: zwierzęta rzeźne lub hodowlane, mięso wołowe: świeże, chłodzone, mrożone,
 - ✓ owce lub kozy żywe, zwierzęta rzeźne lub hodowlane, wełna owcza lub kozia strzyżona potna, mięso owcze lub kozie: świeże, chłodzone, mrożone, skóry owcze lub kozie surowe (suszone),
 - ✓ miód naturalny lub jego produkty pszczele,
 - ✓ rośliny w plonie głównym, całe lub rozdrobnione, uprawiane z przeznaczeniem na cele energetyczne lub do wykorzystania technicznego,
 - ✓ szyszki chmielowe;
- zrzeszają jak największą liczbę członków w danej kategorii;

... oraz producentów szyszek chmielowych

- zraszają producentów rolnych, których produkcja objęta została dobrowolnym ubezpieczeniem;
- mają siedzibę w powiecie o wysokim rozdrobieniu agrarnym;
- planują w ramach planu biznesowego inwestycje, które przyczyniają się do realizacji celu innowacyjności lub przeciwdziałaniu zmianom klimatu czy ochrony środowiska;
- zatrudniają na podstawie umowy o pracę co najmniej dwie osoby na pełne etaty lub jedną osobę niepełnosprawną.

■ Zobowiązania

Beneficjent zobowiązany jest m.in. do zrealizowania wszystkich działań i inwestycji zatwierdzonych w planie biznesowym. Wypłata ostatniej, piątej płatności nastąpi po potwierdzeniu prawidłowego wywiązania się z tego obowiązku.

■ Budżet działania PROW 2014-2020

W planie finansowym PROW 2014-2020 przewidziano na tworzenie grup producentów rolnych kwotę 402 987 547 euro, tj. o ponad 111 000 000 euro więcej niż w PROW 2007-2013.

Udział krajowych środków na współfinansowanie pomocy w tym działaniu wynosi 36,37% (63,63% pomocy finansowane jest ze środków UE).

■ Jak ubiegać się o wsparcie – krok po kroku

- W pierwszej kolejności grupa jako podmiot zrzeszający rolników musi uzyskać osobowość prawną wraz z rejestracją w Krajowym Rejestrze Sądowym – Rejestrze Przedsiębiorców.
- Kolejnym krokiem jest złożenie wniosku o uznanie za grupę producentów rolnych na podstawie przepisów ustawy o grupach producentów rolnych (...) do dyrektora oddziału terenowego ARR. Do wniosku o uznanie grupa powinna dołączyć plan biznesowy.

- Od daty uznania grupa producentów rolnych jest zobowiązana do realizacji zatwierdzonego planu biznesowego.
- Natomiast po uzyskaniu uznania w ARR, grupa może złożyć wniosek o przyznanie pomocy finansowej do dyrektora Oddziału Regionalnego ARiMR, w terminie trwania naborów wniosków ogłaszanych przez prezesa ARiMR.

Preferowane będą również grupy zatrudniające na podstawie umowy o pracę co najmniej dwie osoby na pełne etaty lub jedną osobę niepełnosprawną

- Z kolei po otrzymaniu pozytywnej decyzji o przyznaniu pomocy finansowej, grupa będzie mogła składać wnioski o płatność do dyrektora Oddziału Regionalnego ARiMR, w terminie 60 dni od dnia zakończenia każdego kolejnego 12 miesięcznego okresu realizacji planu biznesowego, rozpoczynającego się od daty uznania grupy przez ARR.
- Ponadto w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja przyznająca grupie pomoc finansową stała się ostateczna, grupa może złożyć wnioski o wyprzedzające finansowanie do dyrektora Oddziału Regionalnego ARiMR.

- Okres wdrażania planu biznesowego, a tym samym otrzymywania wsparcia, wynosi maksymalnie 5 lat.

■ Dlaczego warto skorzystać z pomocy

Zrzeszanie się rolników w grupy producentów może stanowić antidotum na rosnące wymagania odbiorców produktów rolnych. Wynika to z tego, że Polska jest krajem o wciąż dużym rozdrobieniu agrarnym, a co za tym idzie opłacalność produkcji w indywidualnych gospodarstwach nie jest zbyt rentowna. Przynależność rolników do grupy producentów sprzyja poprawie ich konkurencyjności, daje możliwość uzyskania stabilizacji zbytu produktów oraz zwiększenia opłacalności produkcji. Rolnicy należący do grupy producentów mogą bowiem wspólnie planować i organizować produkcję uwzględniając jej wielkość i jakość. Grupy producentów to również szansa na obniżenie kosztów funkcjonowania poprzez wspólne zakupy oraz użytkowanie maszyn i urządzeń, wspólne przygotowanie produktów do sprzedaży, ich przechowywanie i transport. Grupy to także prosta droga do poprawienia pozycji negocjacyjnej w kontaktach handlowych i ustalaniu warunków sprzedaży, jak również większe możliwości promowania wyrobów i działalności podmiotu. To wszystko prowadzi do tego, że grupy producentów rolnych mają możliwość skutecznego konkurowania z producentami europejskimi i światowymi. Funkcjonowanie rolników w grupach producentów stanowi wręcz gospodarczą konieczność. Warto więc dać sobie szansę na rozwój i poprawę warunków życia.

Departament Działań Społecznych
i Organizacji Producentów

☎ 22 318 49 00

Zdjęcia: archiwum ARiMR, fotolia

Przekaż gospodarstwo, otrzymasz wsparcie

ARiMR rozpoczęła przyjmowanie wniosków

Właściciel gospodarstwa uczestniczącego w tzw. systemie dla małych gospodarstw, który zdecyduje się zakończyć działalność rolniczą i przekazać lub sprzedać swoją ziemię innemu rolnikowi, może ubiegać się o specjalną rekompensatę z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

12 września Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa uruchomiła nabór wniosków w ramach poddziałania Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi. Wniosek należy złożyć do 11 października 2016 r.

■ Kto może otrzymać wsparcie?

Pomoc może być przyznana rolnikowi (osobie, a nie innemu podmiotowi prowadzącemu działalność rolniczą), wpisanemu do ewidencji producentów prowadzonej przez ARiMR, który uczestniczy w systemie dla małych gospodarstw w ramach płatności bezpośrednich.

■ Jak przekazać gospodarstwo?

Rolnik chcący uzyskać rekompensatę musi przekazać swoje gospodarstwo na powiększenie innego gospodarstwa lub innych gospodarstw. Co najmniej 70 proc. przekazanych gruntów rolnych powinno być własnością lub współwłasnością przekazującego na co najmniej rok przed złożeniem wniosku o przyznanie

nie pomocy. Gospodarstwo powiększone na skutek przekazania gruntów musi uzyskać powierzchnię co najmniej równą średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w kraju (lub w województwie, jeżeli średnia wielkość liczona dla danego województwa jest większa niż w kraju).

Przekazanie gospodarstwa (tj. gruntów rolnych oraz zwierząt) musi być trwałe, czyli odbyć się wyłącznie na podstawie umowy sprzedaży albo umowy darowizny. Ponadto przejmujący grunty musi zobowiązać

Rolnik chcący uzyskać rekompensatę musi przekazać swoje gospodarstwo w formie umowy sprzedaży lub umowy darowizny, a przejmujący grunty musi zobowiązać się do prowadzenia na nich działalności rolniczej

się, że będzie na nich prowadził działalność rolniczą.

Rolnik przekazujący swoje gospodarstwo może zachować dla

siebie 0,5 ha gruntów na własne potrzeby.

■ Jaka jest wysokość pomocy?

Rolnik, który zdecyduje się przekazać gospodarstwo w 2016 r., może uzyskać rekompensatę wynoszącą maksymalnie 7,5 tys. euro (beneficjent otrzymuje równowartość w złotych).

Wysokość pomocy obliczana jest jako iloczyn 120 proc. rocznej stawki płatności dla małych gospodarstw przyznanych w roku, w którym rolnik przystąpił do systemu dla małych gospodarstw i liczby lat kalendarzowych licząc od roku, w którym przekazano gospodarstwo rolne, do 31 grudnia 2020 r. Maksymalna roczna stawka przyjęta do wyliczenia płatności dla rolników przekazujących gospodarstwa wynosi 1500 euro. Rolnikowi przekazującemu gospodarstwo jeszcze w tym roku, przysługiwać będzie maksymalnie suma pięciu takich stawek.

■ Co decyduje o kolejności otrzymania pomocy?

Płatności są przydzielane rolnikom według kolejności ustalonej na podstawie liczby punktów przyznanych ich wnioskowi. Po pierwsze, punkty można uzyskać za powierzch-

nię przekazywanego gospodarstwa – im większa, tym większa liczba punktów. Za gospodarstwo do 3 ha można otrzymać 1 pkt, o po-

wierzchni od 3 ha do 6 ha – 3 pkt., powyżej 6 ha – 5 pkt. W ocenie punktowej pod uwagę brana jest również powierzchnia gospodarstwa rolnego, które przejmuje gospodarstwo od wnioskodawcy – tu z kolei preferowane są gospodarstwa mniejsze. W przypadku, gdy gospodarstwo przejmujecego ma do 5 ha można uzyskać 3 pkt., od 5 ha do 10 ha – 2 pkt., powyżej

10 ha – 1 pkt. Premiowane jest także przekazanie gospodarstwa młodemu rolnikowi, czyli takiemu, który w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy ma nie więcej niż 40 lat. W tym przypadku można zdobyć dodatkowo 3 pkt.

Minimalna liczba punktów uprawniająca od uzyskania wsparcia wynosi 3 pkt.

Rolnik, który przekazał gospodarstwo, może ubiegać się w ARiMR o 100 tys. zł „premię na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” z PROW 2014-2020

■ Co po przyjęciu rekompensaty?

Rolnik, który przekazał gospodarstwo, nie może być już ubezpieczony w KRUS. Nie może również przez 5 lat, licząc od dnia przekazania gospodarstwa, prowadzić działalności rolniczej. Może za to ubiegać się w ARiMR o 100 tys. zł „premię na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” z PROW 2014-2020

i założyć własną firmę. Wniosek o przyznanie pomocy w ramach Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi należy złożyć osobiście lub przez upoważnioną osobę w Biurze Powiatowym ARiMR właściwym ze względu na miejsce położenia gospodarstwa. Wniosek można również wysłać listem poleconym.

Więcej informacji na temat wsparcia można uzyskać pod bezpłatnym numerem infolinii 800 380 084 oraz znaleźć na stronie internetowej Agencji. Dodatkowe informacje można uzyskać wysyłając e-mail na adres: info@arimr.gov.pl

Biuro Prasowe
☎ 22 318 40 90

Zdjęcia: fotolia

Listy już opublikowane

Modernizacja gospodarstw rolnych nabór w 2016 r. – listy określające kolejność przysługiwania pomocy zamieszczone na portalu ARiMR

Wnioski o przyznanie pomocy na inwestycje w *Modernizację gospodarstw rolnych* finansowane z PROW 2014-2020 przyjmowane były przez ARiMR od 31 marca do 29 kwietnia 2016 r. Można się było wówczas ubiegać o przyznanie wsparcia na następujące rodzaje przedsięwzięć:

- rozwój produkcji prosiąt,
- rozwój produkcji mleka krowiego,
- rozwój produkcji bydła mięsnego,
- inwestycje związane z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu.

Złożone wówczas wnioski zostały poddane ocenie punktowej. Pod uwagę brano m.in. zwiększenie liczby

zwierząt w gospodarstwie, których wsparcie dotyczy, to czy rolnik uczestniczy w unijnym systemie jakości, czy ma nie więcej niż 40 lat oraz czy inwestycja, którą będzie realizował służy ochronie środowiska naturalnego. Na podstawie liczby przyznanych punktów przygotowane zostały listy określające kolejność przysługiwania pomocy. Zgodnie z przepisami, ARiMR miała 90 dni od zakończenia naboru na ich opublikowanie i wywiązała się z tego obowiązku. 28 lipca zamieszczone zostały 22 takie listy. Zainteresowanych zapraszamy do zapoznania się z nimi na portalu internetowym Agencji (www.arimr.gov.pl).

Biuro Prasowe
☎ 22 318 40 90

Nabór wniosków na „małe przetwórstwo”

Rusza kolejny nabór wniosków na wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój w ramach PROW 2014-2020

W dniach 29 września-28 października 2016 r. wnioski mogą składać rolnicy, domownicy bądź małżonkowie rolników podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie. Warunkiem uzyskania pomocy finansowej będzie rozpoczęcie działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania produktów rolnych.

Wniioskodawca będzie zobowiązany do rejestracji działalności przetwórczej, ale dopiero po podpisaniu z Agencją umowy o przyznaniu pomocy, a więc po uzyskaniu zapewnienia, że planowana inwestycja spełnia wymogi programu. Wsparciem objęte zostały następujące sektory przetwórstwa: mleka, mięsa, owoców i warzyw, zbóż, ziemniaków a także jaj, miodu, lnu i konopi oraz roślin oleistych i wysokobiałkowych.

Pomoc jest przyznawana w formie refundacji kosztów poniesionych przez beneficjentów na realizację inwestycji. Jej maksymalny poziom wynosi 50 proc., a wysokość wsparcia finansowego, jakie można otrzymać w całym okresie realizacji PROW 2014-2020 w przypadku tej grupy beneficjentów wynosi 300 tys. zł. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji nie może być mniejsza niż 10 tys. zł.

W ramach PROW 2014-2020 na Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój przewidziano ok. 700 mln euro.

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczyć można m.in.:

- budowę lub modernizację budynków wykorzystywanych do prowadzonej działalności;
- zakup (wraz z instalacją) maszyn lub urządzeń do przetwarzania i magazynowania, aparatury pomiarowej i kontrolnej;

- zakup urządzeń służących poprawie ochrony środowiska.

Ze wsparcia wyłączony został zakup środków transportu, używanych maszyn, urządzeń lub sprzętu.

O kolejności przysługiwania pomocy zdecyduje suma uzyskanych punktów przyznanych na podstawie kryteriów wyboru określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kryteria premiąją m.in. młodych rolników, innowacyjność operacji, uczestnictwo w unijnych lub krajowych systemach jakości, przetwarzanie produktów rolnych pochodzących bezpośrednio od producentów ekologicznych.

Wnioski na Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój należy składać w Oddziałach Regionalnych ARiMR. Formularze wniosków o przyznanie pomocy wraz z załącznikami można pobrać z portalu internetowego Agencji (arimr.gov.pl).

W grudniu ub. r. odbył się pierwszy, cieszący się olbrzymim zainteresowaniem, nabór wniosków, w którym uczestniczyły zakłady zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym oraz przedsiębiorstwa wprowadzające do obrotu artykuły spożywcze.

Wsparciem objęty został m.in. sektor przetwórstwa ziemniaków

Departament Oceny
Projektów Inwestycyjnych
☎ 22 318 47 70

Zdjęcie: fotolia

Z pierwszej ręki

Ponad 267,6 mld zł wypłaciła Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od początku swojego istnienia, czyli od 1994 r., do 1 sierpnia 2016 r. Z tej kwoty 133,3 mld zł trafiło do rolników w ramach dopłat bezpośrednich. Bliższe 74,3 mld zł to z kolei wsparcie wypłacone z budżetu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, a 4,2 mld zł to pomoc przekazana ze środków Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013. Na dofinansowanie Wspólnej Organizacji Rynku Owoców i Warzyw ARiMR przekazała ponad 7,8 mld zł. Agencja wypłaciła także w ramach tzw. pomocy krajowej udzielanej z budżetu

państwa ponad 21,3 mld zł. Pieniądze te zostały przeznaczone m.in. na dopłaty do kredytów inwestycyjnych i kłeskowych, dofinansowanie kosztów utylizacji padłych zwierząt gospodarskich oraz wsparcie wypłacane do gruntów, które zostały zalesione w latach 2002-2003. Pozostała kwota została przekazana na rozwój wsi i obszarów wiejskich w ramach unijnych programów pomocowych wdrażanych przez ARiMR w latach 2002-2006.

Prawie 3,7 mld zł przekazała do 1 sierpnia 2016 r. ARiMR z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Pieniądze te popłynęły na konta rolników głównie w ramach płatności ONW, rent strukturalnych, a także działań rolno-środowiskowo-klimatycznych i rolnictwa ekologicznego.

Od 17 października do 30 listopada wypłacane będą zaliczki na poczet płatności bezpośrednich za 2016 r. – Planujemy wypłacić zaliczki w wysokości 70 proc., będzie to wypłata rzędu 10 mld zł – poinformował prezes ARiMR Daniel Obajtek. Podkreślił, że zaliczki będą dotyczyły wszystkich 17 rodzajów dopłat bezpośrednich. Uruchomienie wypłaty zaliczek

ma na celu złagodzenie trudnej sytuacji na rynkach rolnych, w szczególności na rynku mleka, rynku owoców i warzyw oraz rynku wieprzowiny.

888 wniosków na zalesienie łącznej powierzchni ponad 1,1 tys. ha wpłynęło do Biur Powiatowych ARiMR. Płatności wynikające z tego tytułu wyniosłyby w sumie blisko 10 mln zł. W tegorocznym naborze wniosków o przyznanie wsparcia w ramach działania PROW na lata 2014-2020 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów*, który zakończył się 1 sierpnia, najwięcej deklaracji o zalesieniu wpłynęło od rolników z województw: mazowieckiego, podkarpackiego i lubelskiego.

Do 30 września należy przesłać lub dostarczyć osobiście do Biur Powiatowych ARiMR kopie pierwszej oraz trzeciej strony aktualnego planu działalności ekologicznej lub rolnośrodowiskowej. Obowiązek ten dotyczy rolników, którzy rozpoczęli realizację zobowiązania ekologicznego lub zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego albo zarządców, którzy rozpoczęli realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w roku 2015 lub 2016.

Ruszył proces kontraktowania środków na Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój z PROW 2014-2020. Nabór wniosków o przyznanie pomocy finansowej w ramach tego poddziałania odbył się w terminie 1-30 grudnia 2015 r. O dofinansowanie mogły starać się zakłady zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym oraz przedsiębiorstwa wprowadzające do obrotu artykuły spożywcze. W Oddziałach Regionalnych ARiMR zarejestrowano 834 wnioski na łączną kwotę ponad 1,5 mld zł. W pierwszym etapie wnioski zostały poddane ocenie punktowej. O kolejności przysługiwania pomocy decyduje bowiem suma uzyskanych punktów przyznanych na podstawie kryteriów określonych w rozporządzeniu MRiRW. Na podstawie liczby otrzymanych punktów ustalona została lista określająca kolejność przysługiwania pomocy. Biorąc

pod uwagę liczbę dotychczas zawartych umów oraz przewidywania na najbliższe tygodnie, można stwierdzić, że zakontraktowanie wszystkich środków finansowych dostępnych w budżecie na to poddziałanie nie powinno być zagrożone.

W związku z występowaniem wśród trzody chlewnej w Polsce ognisk choroby afrykańskiego pomoru świń (ASF) **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przypomniła rolnikom**, jak chronić zwierzęta przed tą groźną i zaraźliwą chorobą wirusową. Zaleca się m.in. nie nabywanie świń i prosiąt niewiadomego pochodzenia oraz stanu zdrowia, w szczególności od handlarzy zwierzętami gospodarskimi; ograniczenie do minimum wizyt w innych gospodarstwach utrzymujących świnię; natychmiastowe, bez czekania ustawowych 30 dni, zgłaszanie ARiMR wszystkich zdarzeń dotyczących świń; bezwzględne poinformowanie powiatowego lekarza weterynarii lub Biura Powiatowego ARiMR o znalezieniu padłego dzika.

Biurowo Prasowe

☎ 22 318 40 90

Zdjęcia: archiwum MRiRW, fotolia, ©Pantherstock/ Photogenica

Owoce i warzywa w szkole

Program Unii Europejskiej „Owoce i warzywa w szkole” już ósmy rok będzie towarzyszył dzieciom w szkołach, pokazując, jak jeść smacznie i zdrowo. Program łączący rolnictwo, edukację i zdrowie to sprawdzona inwestycja w przyszłość dzieci.

Program UE „Owoce i warzywa w szkole”, finansowany ze środków wspólnej polityki rolnej i realizowany przez Agencję Rynku Rolnego, jest inicjatywą, dzięki której szkoły mogą aktywnie wpływać na dietę uczniów, a także propagować wśród dzieci zdrowy styl życia, w tym – właściwe odżywianie. Poprzez uczestnictwo w programie dzieci nie tylko otrzymują w szkole owoce i warzywa, ale przede wszystkim wyrabiają w sobie dobre nawyki żywieniowe, co powinno przynosić korzyści zdrowotne w ich późniejszym życiu. Program przybliży dzieciom również tematykę związaną z rolnictwem: pochodzeniem owoców i warzyw oraz ich uprawą.

■ Zdrowa dieta dzieci – dlaczego to takie ważne?

Wyzwaniem dla współczesnej Europy jest z pewnością odwrócenie niepokojącego i powszechnego zjawiska – zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci – niewłaściwego sposobu żywienia oraz wynikających z tego problemów zdrowotnych. Wprowadzenie u dzieci od najmłodszych lat prawidłowej, zróżnicowanej diety, bogatej w owoce i warzywa, może w znaczącym stopniu wpłynąć na zachowanie dobrego zdrowia w dorosłym życiu. Nawyki żywieniowe kształtują się właśnie w wieku szkolnym.

Dieta bogata w owoce i warzywa jest ważna w każdym wieku, ale szczególnie duże znaczenie ma dla dzieci w wieku szkolnym. Prawidłowo-

wa, zbilansowana dieta jest bowiem niezbędna zarówno dla rozwoju fizycznego, jak i umysłowego dzieci. Zwiększa ich odporność oraz wpływa korzystnie na koncentrację. Z najnowszych badań wynika jednak, że 1/4 dzieci w Unii Europejskiej cierpi na nadwagę lub otyłość, a skala tego zjawiska z roku na rok rośnie.

Program „Owoce i warzywa w szkole”, obejmujący w Polsce większość szkół, może skutecznie przyczynić się do odwrócenia tych niekorzystnych trendów. W ramach programu dzieci otrzymują 2–3 razy w tygodniu przez 20 tygodni w roku świeże owoce i warzywa oraz soki owocowe i warzywne. Atutem programu jest, że dzieci jedzą owoce i warzywa w otoczeniu koleżanek i kolegów. Wpływ rówieśników jest bowiem jednym z najsilniejszych bodźców determinujących wybory i zachowania dzieci.

■ Polska w czołówce Europy

Komisja Europejska przeznacza na realizację programu 150 mln euro na każdy rok szkolny. Polska co

roku znajduje się w czołówce beneficjentów i aktywnych uczestników programu. Na rok szkolny 2016/2017 Polska otrzymała z KE trzeci co do wielkości w UE – po Niemczech i Włoszech – budżet na jego realizację. Łącznie z wkładem krajowym wynosi on 19,762 mln euro (88% z budżetu UE, 12% z budżetu krajowego). Środki te są co roku efektywnie wydatkowane, a stopień ich wykorzystania sięga przeszło 90%.

■ Program „Owoce i warzywa w szkole” – jest już w prawie każdej szkole podstawowej!

Program został bardzo dobrze przyjęty przez szkoły i szybko zyskał dużą popularność, stając się stałym elementem codziennego życia tysięcy szkół podstawowych w Polsce. W programie mogą uczestniczyć dzieci uczęszczające do klas I–III szkół podstawowych oraz tzw. zerówek

w szkołach podstawowych (w roku szkolnym 2016/2017 to przeszło 1,35 mln dzieci). Od uruchomienia programu w roku szkolnym 2009/2010 liczba szkół podstawowych w nim uczestniczących wzrosła ponad 4,5-krotnie. Początkowo, w roku szkolnym 2009/2010, wzięło w nim udział zaledwie 2,5 tys. szkół, jednakże program bardzo szybko zyskał na popularności i zainteresowanie nim szkół zaczęło lawinowo rosnąć. W roku szkolnym 2015/2016 w programie uczestniczyło już prawie 1,48 mln dzieci (ok. 91% dzieci z ówczesnej grupy docelowej) z ok. 11,6 tys. szkół podstawowych. Sukces tym większy, jeśli się weźmie pod uwagę, że nie wszystkim państwom członkowskim UE udaje się osiągnąć tak dobre rezultaty.

■ **Program „Owoce i warzywa w szkole” to także edukacja!**

Program „Owoce i warzywa w szkole” oparty jest na dwóch podstawowych elementach. Równie ważne jak udostępnianie dzieciom owoców i warzyw są działania towarzyszące o charak-

terze edukacyjnym, stanowiące jego integralną część. Działania te mają na celu w atrakcyjny i skuteczny sposób nauczyć dzieci regularnego jedzenia owoców i warzyw, a także uświadomić dzieciom powiązanie owoców i warzyw z rolnictwem poprzez pokazanie miejsc, z których pochodzą i sposobów ich uprawy. Pomocą i wsparciem dla szkół są wytyczne Ministra Edukacji Narodowej, choć ostatecznie szkoły mają dużą swobodę w wyborze działań, które będą wdrażały. Te najchętniej realizowane to: wycieczki do sadów czy gospodarstw, uprawianie ogródka szkolnego, warsztaty kulinarne, konkursy oraz pogadanki na tematy związane ze zdrowym trybem życia.

■ **Ewaluacja programu**

Program „Owoce i warzywa w szkole”, tak jak inne działania finansowane ze środków UE, musi być poddawany regularnej ocenie, która ma wykazać, czy jest skuteczny i realizuje założone cele. W Polsce ewaluację przeprowadza Instytut Żywności i Żywienia

Program „Owoce i warzywa w szkole” towarzyszy dzieciom już ósmy rok

w Warszawie. Wyniki obecnego badania, obejmującego aż pięcioletni okres funkcjonowania programu, zostaną przekazane KE w pierwszym kwartale 2017 roku. Natomiast wyniki pilotażowego badania skuteczności programu, przeprowadzanego po jego uruchomieniu przez KE, potwierdziły, że może on być skutecznym narzędziem pozwalającym stopniowo kształtować zwyczaję żywieniowe dzieci i wpływać na ich dietę, a w szczególności zwiększać spożycie owoców i warzyw.

■ **Rok szkolny 2016/2017 – łatwiejsze przystąpienie do programu!**

W roku szkolnym 2016/2017 planowane są zmiany, które mają ułatwić szkołom przystąpienie do programu i ograniczyć związane z tym formalności. Szkoła podstawowa nie musi już zgłaszać się do udziału w programie. Wystarczy, że zawrze stosowną umowę z jednym z zatwierdzonych dostawców, których wykaz dostępny jest na stronie www.arr.gov.pl. Dostawy owoców i warzyw do szkół w nowym roku szkolnym rozpoczną się w pierwszych dniach października.

Biuro Wspierania Konsumpcji

☎ 22 376 78 41

Zdjęcia: fotolia

W ramach programu dzieci otrzymują świeże owoce, m.in. jabłka, truskawki, gruszki i borówki amerykańskie oraz świeże warzywa: marchew, słodką paprykę i pomidorki koktajlowe

Święto Konia Arabskiego

W dniach 12-16 sierpnia br. na terenie Stadniny Koni w Janowie Podlaskim oraz stadnin w Michałowie i Białce odbywało się coroczne Święto Konia Arabskiego. Tradycyjnie już w programie znalazły się między innymi Narodowy Pokaz Koni Arabskich oraz prestiżowa aukcja Pride of Poland.

Jak co roku do Janowa przyjechały tłumy zwiedzających, miłośników koni, hodowców, dziennikarzy oraz kupców. W końcu to najważniejsze w całym sezonie wydarzenie będące przeglądem kondycji polskiej hodowli koni arabskich czystej krwi. W tym roku impreza po raz pierwszy organizowana była przez Międzynarodowe Targi Poznańskie. To firma z prawie 100-letnią tradycją, która w ostatnich latach poszerzyła swą działalność o wydarzenia skierowane do miłośników jeździectwa i koni, jak cykl Cavaliada, odbywający się w głównych miastach Polski.

Po zerwaniu umowy z dotychczasowym operatorem w kwietniu br., przed państwowymi stadninami stanął problem wyłonienia nowego partnera. Zdecydowały możliwości organizacyjne oraz doświadczenie zdobyte przy realizacji kolejnych edycji Cavaliady – wspomina dr Waldemar Humięcki, prezes Agencji Nieruchomości Rolnych. Wybór był dobry, bo w ocenie gości pod względem przygotowania, logistyki i spraw organizacyjnych Święto Konia Arabskiego zostało

przeprowadzone bardzo dobrze. Trzeba pamiętać, że czas na przygotowania był rekordowo krótki, bo zamknął się w ciągu trzech i pół miesiąca.

Organizatorzy obawiali się trochę kapryśnej w tym roku aury. Na szczęście od piątku, 12-ego sierpnia, niebo nad Janowem zaczęło się przecierać, a polepszająca się pogoda, przyciągała rosnące rzesze publiczności, która zapełniała wzniesione na tę okazję trybuny. W niedzielę 14-ego sierpnia na krzeselkach zasiadł komplet, bo przeszło 1000 osób chciało z bliska zobaczyć finał championatów i samą aukcję Pride of Poland. Dla tych, którzy przyjechali później zabrakło biletów.

Poza zmianą organizatora podczas tegorocznego Święta Konia Arabskiego mieliśmy więcej nowości. Rywalizację koni i stajni w pokazie mogliśmy śledzić na wielkim telebimie. Sędziowie posługiwali się przy wpisywaniu ocen tabletami, dzięki czemu wyniki natychmiast trafiały do spikera, który na bieżąco przekazywał je publiczności. W samym pokazie, jak i w aukcji, uczestniczyło też więcej w porównaniu do lat ubiegłych koni z prywatnych stajni. Był to ukłon w stronę prywatnych hodowców, którzy mogą poszczycić się coraz wspanialszymi arabami. Dość napisać, że złoty medal w kategorii Championatu Ogierów Młodszych zdobył wyhodowany w stajni Jana Dobrzyńskiego ogier Fuerte. Ciągle jednak niedościgniony standard w polskiej hodowli koni arabskich czystej krwi wyznaczają stadniny państwowe w Janowie Podlaskim,

Michałowcie i Białce. Za najlepszego konia tegorocznego pokazu sędziowie uznali ogiera Albano z Janowa Podlaskiego. Nagrody w poszczególnych kategoriach wręczali m.in. minister rolnictwa i rozwoju wsi Krzysztof Jurgiel, prezes Agencji Nieruchomości Rolnych dr Waldemar Humięcki oraz przedstawiciele sponsorów.

Niewątpliwą atrakcją dla widzów był pokaz ujeżdżania koni, będący integralną częścią konkursu wszechstronnego konia wierzchowego. Konie arabskie, dosiadane przez urodziwe amazonki, wykonujące z wdziękiem skomplikowane figury, były długo i głośno oklaskiwane na janowskim ringu. Podobnie jak wirtuosi powożenia zaprzęgami jednokonnymi, którzy niedawno zdobyli w tej dyscyplinie drużynowe wicemistrzostwo świata – rodzeństwo Weronika i Bartłomiej Kwiatek oraz Marcin Kilańczyk. Warto dodać, że indywidualny

srebrny medal w tej pięknej dyscyplinie wywalczyła jedyna w tym towarzystwie kobieta Weronika Kwiatek. Mistrzostwa odbywały się w pierwszy weekend sierpnia w austriackim Piber, a zaprzęgi ciągnięte były przez konie wyhodowane w innych państwowych stadninach: Książ i Pępowo.

W niedzielne popołudnie przeszedł czas na oczekiwaną z emocjami aukcję Pride of Poland. Emocje były zrozumiałe, wynikały z tego, że po zmianach personalnych na stanowiskach prezesów stadnin nie było pewne czy i kto przyjedzie do Janowa kupować konie. Okazało się, że obawy były płonne. Wadium w wysokości 2 000 euro, uprawniające do udziału w aukcji wpłaciły 44 podmioty. Tradycyjnie dopisali kupcy z Bliskiego Wschodu, których liczną grupę uzupełniali międzynarodowi pośrednicy oraz po raz pierwszy w Janowie hodowcy z Rumunii. Niestety podczas samej aukcji nie zabrakło zamieszania, kiedy do pochodząca z Michałowa utytułowana klacz Emira zo-

Pochodząca z Michałowa klacz Emira sprzedana została za 255 tys. euro

stała zgodnie z informacją aukcjoneru sprzedana za 550 000 euro, tyle że nie było wiadomo kto ją kupił, bo nikt nie zgłosił się po licytacji celem podpisania umowy. W rezultacie koń został ponownie wystawiony na aukcję, gdzie tym razem ostateczna cena wyniosła 255 000 euro. Podobna sytuacja miała już miejsce w roku 2009 podczas licytacji klaczy Fallada, która ostatecznie została sprzedana poza aukcją.

Według pierwszych ocen przychy-

nną zamieszania były nieporozumienia w komunikacji pomiędzy Amerykaninem prowadzącym aukcję i polskimi ringmenami, których zadaniem było przekazywanie składanych ofert aukcjonerowi. Mimo to sam wynik finansowy aukcji w obecnej sytuacji należy ocenić jako zadowalający – komentował na gorąco prezes stadniny w Janowie profesor Sławomir Pietrzak. Wnioski z niedociągnięć w prowadzeniu aukcji zostały wyciągnięte i poniedział-

kowa licytacja Summer Sale przebiegała bez żadnych zakłóceń, a jej wynik był bardzo dobry.

Podsumowując – podczas Pride of Poland sprzedano 16 koni za łączną kwotę 1 270 000 euro. Na pewno nie jest to wynik na miarę zeszłorocznej aukcji, kiedy to padł rekord sprzedaży, ale była to głównie zasługa klaczy Pepita, sprzedanej za 1,4 mln euro. Rekordowe aukcje nie zdarzają się na zawołanie, a tegoroczny wynik jest lepszy niż na przykład ten uzyskany w roku 2010, kiedy to sprzedano konie za 1 021 000 euro. Z kolei łączny wynik Summer Sale to 18 sprzedanych koni i 409 000 euro przychodów. To drugi wynik w historii tej aukcji. Łącznie w 2016 roku w Janowie Podlaskim podczas obu aukcji nabywców znalazły 34 konie. Kupcy zapłacili za nie prawie 1,7 mln euro. Jedno jest pewne. Te pieniądze zostaną w polskich stadninach bez potrącenia 12% prowizji pobieranej przez poprzedniego organizatora.

Już dziś zapraszamy do Janowa Podlaskiego za rok. W przyszłym, 2017 roku słynna stadnina obchodzić będzie okrągły jubileusz 200-lecia istnienia.

Biuro Rzecznika Prasowego

22 452 55 06

Zdjęcia: archiwum ANR

Biuletyn informacyjny nr 9/2016 (191). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książyk przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Joanna Czapla, Waldemar Guba, Ewa Markowska-Bzducha, Justyna Matys, Dariusz Nieć, Krystian Poptawski, Bogusław Rzeźnicki, Karolina Dziewulska-Siwiek, Waldemar Sochaczewski, Anna Szczepaniec, Aleksandra Szelągowska, Agnieszka Szymańska.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak.

Projekt graficzny: Paulina Furman, Artur Kubat. **Współpraca:** Alicja Daniluk-Jankowska. **Zdjęcia na I i II str. okładki, str. 1-4:** J. Zasada, ©Pantherstock / Photogenica, fotolia. **Zdjęcia na IV str. okładki:** archiwum MRiRW.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel. (22) 623 11 75, (22) 623 20 68, fax (22) 623 15 00.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa <http://www.minrol.gov.pl>; <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>;

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 12 września 2016 r.

Nakład: 8000 egz. **Druk:** Zakłady Graficzne TAURUS Roszkowsky Sp. z o.o., Kazimierów, ul. Zastawie 12, 05-074 Halinów.

Pamiętaj o znaczeniu roślin strączkowych

- Są one ważnym elementem rolnictwa konwencjonalnego i ekologicznego
- Pozwalają na wypełnienie warunku zazielenienia w ramach WPR
- Mogą być surowcem pasowym w żywieniu drobiu i trzody chlewnej
- To własne pasze w gospodarstwie

POLAGRA FOOD 2016
otwiera nowe kierunki sprzedaży,
stwarza nowe szanse

Zapraszamy do Poznania
w dniach 26-29 września 2016 r.